1 Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. • פרייז 20 גראשען. • „CZENSTOCHOWER CAJTUNG".

טשענסטאכאווער צייטונג

Bibljot. Jagiell.
BIBLIOTHECA JAGELLONICA
2159

ערשיינט יעדען פרייטאג.
רעדאקציע און אדמיניסטראציע:
ערשטע אלעע 6. — טעלעפאן 201.

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

Piątek d. 5 stycznia 1934 | ליכט-צינדען 3-21 | פרייטאג, פ' שמות י"ח טבת תרצ"ד.

פוילישער יוד, ערפיל דייַן חוב פאר דיינע אומגליקליכע ברידער פון דייטשלאנד!

ערקלערונג.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן בעריהרטען ענין דורך דער „טשענסטאכאווער צייטונג" וועגען צוקערניקעס-צעך, ווי אויך וועגען דער צוגעשיקטער מעלדונג פון ארטיגען האנדווערקער-פערבאנד, ערקלערען מיר, אז דער צעך אלס גאנצער איז נישט פעראנטווארטליך פאר אונטאקטישע האנדלונגען פון איינצעלנע מיטגלידער פון אונזער צעך.

יוד. צוקערניקעס-צעך

סטארשי: מ. טענענבוים
סעקרעטאר: מ. ראדאל.

„קרן קימת לישראל" אין טשענסטאכאוו.

שבת, ד. 13 יאנואר 1934 י.

קומט פאר אין **האטעל „פאלאניא"**

דער יעהרליכער טראדיציאנעלער באל

„א נאכט אין תל-אביב"

ערשטקלאסיגער ארקעסטער. — רייכער און ביליגער בופעט. — פערשידענע סורפריזען און אטראקציעס. — איינגאנג נור געגען איינלאדונגען. — איינגאנגס-פרייז 1 זל. 99 גר.

בעמערקונג: עס ווערט אויפמערקזאם געמאכט, אז עס איז געוואונשען אויסצוקויפען בילעטען אין די פריהערדיגע שעה'ן, ווייל לויט דעם פאראויסגעזעהענעם ערפאלג וועט דער בילעטען-פערקויף אין די שפעטערדיגע שעה'ן אבגעשטעלט ווערען.

פיעל נחת און א הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חבר

פישעל ווינדמאן און פרוי

צו דער חתונה פון זייער ליעבע טאכטער

העלא מיט **יוסף בעבעלסקי**

דעם יונגען פאר א בליהענדע צוקונפט.

יודישער בעקער-צעך אין טשענסטאכאוו.

יעטקע גארסעט — הארי גאלדבערג

חתונה-געהאט

ניו-יארק, דעם 31-טען דעצעמבער 1933 י.

פיעל גליק און פון גאנצען הארצען ברכות שיקען מיר אונזער ליעבער טאכטער **יעטקע גארסעט** מיט איהר בעשערטען ה' **הארי גאלדבערג** צו זייער חתונה, וועלכע איז פארגעקומען אין ניו-יארק.

זאל אייער גליק שיינען ווי די זון אין הימעל.

טשענסטאכאוו. **עלטערן און געשוויסטער.**

צו דער חתונה פון אונזער שוועסטערן-טאכטער און קוזינקע **יעטקע גארסעט** מיט העררן **הארי גאלדבערג** א הארציגען מזל-טוב און אייביגע צופרידענהייט ווינשען

משהניימאן, פרוי און קינדער.

צו דער חתונה פון מיין ניכטע און אונזער קוזינקע **יעטקע גארסעט** מיט העררן **הארי גאלדבערג** א גליקליכעס און צופריעדען צוזאמענלעבען און די עלטערן א סך נחת ווינשען

שרה ניימאן און פאמיליע, זיינוויל ניימאן און כלה,
חיים יוסף פאקולא און כלה.

מזל טוב און פיעל גליק ווינשען מיר אונזער ליבע קוזינקע **יעטקע גארסעט** צו איהר חתונה מיט איהר בעשערטען **הארי גאלדבערג** אין ניו-יארק.

זאל אייער לעבענס-וועג זיין בעשטראהלט מיט די הערליכע זונען-שיין.

יצחק קרויזע פרוי און קינדער.

א הארציגען מזל-טוב און פיעל גליק דער פרל. **יעטקע גארסעט** צו איהר חתונה מיט ה' **הארי גאלדבערג** אין ניו-יארק.

די עלטערן ווינשען מיר פון זיי צו דערלעבען פיעל נחת.

ארון הויזשפיגעל, פרוי און קינדער.

NOWOOTWORZONA CUKIERNIA p. f.

Café „ROMA"

poleca WYBOROWE CIASTKA, PĄCZKI, TORTY i t. p.

Przyjmuje zamówienia na zabawy i bale.

Pracownia cukierniczapod osobistem fachowem kierownictwem właściciela, zatrudnia pierwszorzędną siłę wykonawczą b. pracownika największych firm Warszawskich.

Z intencji zaręczyn kolegi naszego
HARREGO ARONOWICZA z p. EWĄ HOFFNUNG
życzymy dużo szczęścia i pomyślności na nowej niwie życia
H. OFFMAN, D. GOTTAJNER.

Z intencji zaręczyn
p. HELI KOZAKÓWNY z p. DAWIDEM KANTOREM
życzymy, aby gwiazda szczęścia była nieodstępną towarzyszką Ich życia.
MARJA i DAWID KOZAK.

א ספר-תורה צו פערקויפען

צו ערקונדיגען ביי
אלחנן רובינשטיין
רינעק וואַרשאַווסקי נר. 2/3.

א גרויס צימער

אויף א געשעפט אדער סקלאד
1 שטאק, פראנט, רוג אלעע און נ. מארק
צו פערדינגען.
ערקונדיגען זיך אין אדמיניסטראציע, אלעע 6.

עס נויטיגט זיך

א געהילף-סעקרעטארין אדער סעקרעטאר

אין האנדווערקער-פערבאנד

וואס זאל בעזיצען גרונדליך די פוילישע שפראך און בוכהאלטעריע.
אפערטען ווערען אנגענומען אין סעקרעטאריאט אין די אמטליכע שעה'ן.

Dr. H. FALK

צוריקגעקעהרט

האלז, נאז-און אויערן-קראנקהייטען

II ALEJA 37
tel. 16-15

נעמט-אן פון 9–11 און 5–7.

ראמען ווארשטאט

י. בענרעט

אלעע № 8

אין הויף, רעכטס

נעמט-אן בעשטעלונגען אויף אלערליי ראהמען צו בילדער, לאנדשאפטען, פארטרעטען, שפיגלען, גארדינען א. ד. גל.
קאנקורענץ-פרייזען! : : : :
: : : : סאלידע ארבייט!

די ביליגסטע און רעעלסטע קוועלע
פון מאנופאקטור-סחורות

איז נאר אין דעם מאנופאקטור-געשעפט פון

מ. דיקערמאן,

וואס איז איבערגעטראגען געווארען אויף

ב. יאסעלעוויטשא 12, טעל. 12-18,

וואו עס איז צו בעקומען אין א גרויסען אויסוואהל מאנופאקטור-סחורות, ווי ווייס-ווארע, וואל, זייד אויך אויסשטייערס א. ז. וו.

אויב איהר ווילט באמת זיין צופרידען פון אייער מאנופאקטור-איינקויף, טא בעזוכט דאס געשעפט פון

מ. דיקערמאן, ב. יאסעלעוויטשא 12, טעל. 12-18

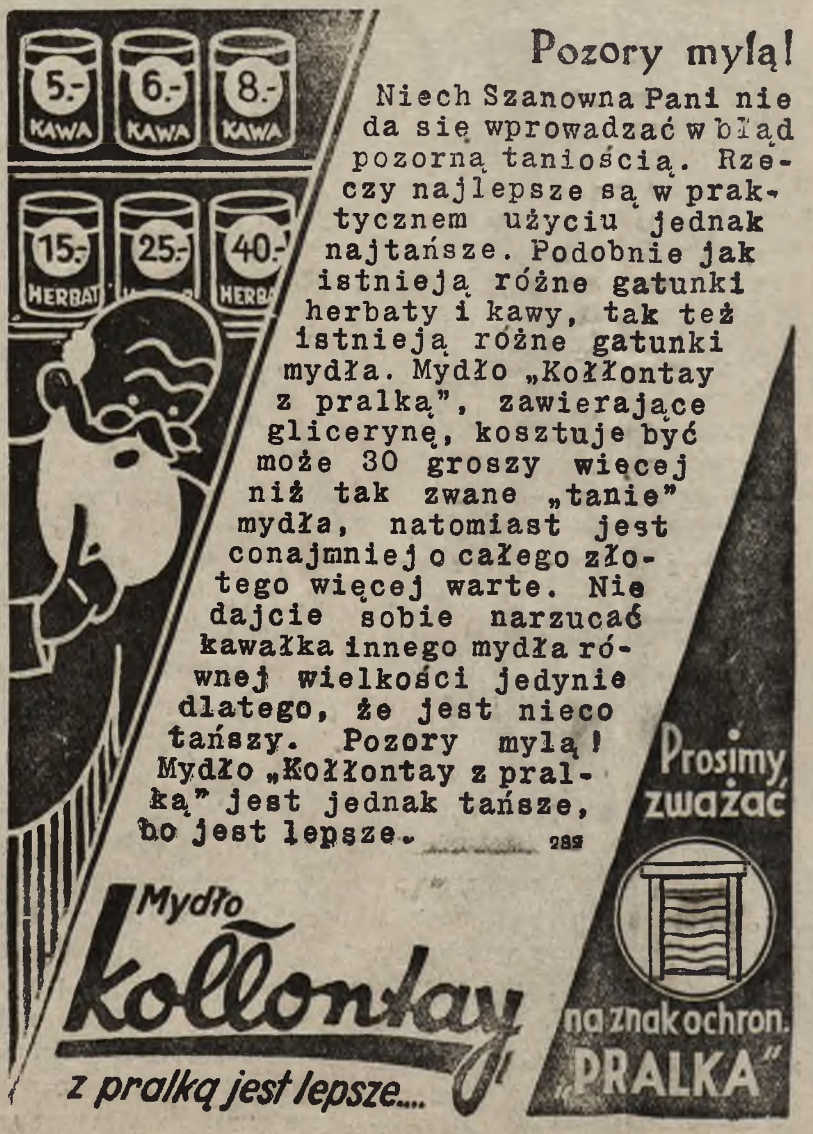

ZOSTAŁA OTWARTA
przy ul. **Kilińskiego № 5,** lewa oficyna, parter

Czytelnia „PALATYN"

zaopatrzona w ostatnie nowości beletrystyczne. Wielki wybór książek po kilka egzemplarzy każdego dzieła.
Prenumerata miesięczna **1 zł. bez kaucji.**

די בעוואוסטע צוקערניע

פון מ. שטאהל, בערקא יאסעלעוויטשא

איז איבערגעטראגען אין **נייען מארק 4,**

וואו עס איז צו בעקומען אלערליי

צוקערווארג, שאקאלאדען פון די בעסטע פירמעס.

געדענקט די אדרעס:

מ. שטאהל, נייער מארק 4.

בעקאנטמאכונג

פון 1 סטיטשען ווערט געעפענט אויף **אל. וואלנאשטשי 3-5**

א ערשטקלאסיגע צוקערניע,

איינגעאָרדענט לויט אלע כללים פון היגיענע און טעכניק,
וואו ס'וועט זיין צו בעקומען: פריהשטיק, אווענד-ברויט, פליישיגע קאלאציעס
צו זעהר ביליגע פרייזען. — שנעלע און סאלידע בעהאנדלונג.

אינה. **ס. אלטמאן, אלעע וואלנאשטשי 3-5,** טעלעפ. 15-16

עס איז אינגאנצען שטיל געווארען.

עס האט זיך גענוג געטומעלט בעת דעם שאפען די אנטי-היטלער-קאמיטע-טען, וועלכע האבען געזאלט האבען די [illegible]יפגאבע: צו פיהרען א באיקאט-אק-[illegible] געגען דייטשע סחורות און דאן [illegible]ך זיך פערנעמען מיט די דייטשע [illegible]טים, זיי מאטעריעל אונטערשטיצען [illegible] גלייכצייטיג זיי העלפען זיך איינ-[illegible]ען.

[illegible]ס זענען פארגעקומען צוזאמענפאה-[illegible]ק, קאנפערענצען און עס איז גע-שעהן דאס גרויסע נס. די יודען פון פוילען, וואס קאנען א גאנץ יאהר זיך נישט צוזאמענרעדען, האבען זיך גע-זעצט ביי איין טיש און עס איז גע-בילדעט געווארען מיט מזל דער איינ-הייטליכער פעראייניגטער אנטי-היטלער-קאמיטעט, וועלכער האט פראקלאמירט אנ'אקציע און ענערגיש צוגעטרעטען צו פערווירקליכען זיינע אויפגאבען.

אויך ביי אונז, אין טשענסטאכאוו האט זיך אין אנהויב ביים שאפען דעם אנטי-היטלער-קאמיטעט געטומעלט צו-ליעב פאליטישע און פערזענליכע אמ-ביציעס איז דער ערשטער קאמיטעט, וואס איז ענטשטאנען לויט דער איני-ציאטיוו פון דער יודישער קהלה אויפ-געלעזט געווארען און עס האט זיך גע-בילדעט א צווייטער קאמיטעט, וועל-כער האט געהאט זיין זיץ - ארט אין סוחרים און פאבריקאנטען-פעראיין.

קיין גרויסע זאכען האט ער טאקי נישט אויפגעטהון, פון צייט צו צייט האט מען אבער כאטש געלעזען א שטיקעל קאמוניקאט אדער געהערט, אז דער און דער פליט האט בעקומען, אמת א מינימאלע, אבער דאך א געוויסע אונ-טערשטיצונג.

לעצטענס איז פארגעקומען אנ'אלגע-מיינע פערזאמלונג, אויף וועלכער דער אנטי-היטלער-קאמיטעט איז געווארען א זעלבסטשטענדיגע אינסטיטוציע אלס אנ'אבטיילונג פון דער ווארשאווער צענטראלע.

מיר האבען דאמאלס אויסגעהערט דעם גלענצענדען רעפעראט פון ספע-ציעלען שליח פון ווארשא, ה' רעדאק-טאר העפטמאן, וועלכער האט בעלויכ-טען אלזייטיג די אויפגאבען פון דאזי-גען קאמיטעט און עס איז געווען צו האפען, אז די נייע אויסגעוועהלטע פערוואלטונג, וועט געהעריג ערפולען איהרע אויפגאבען. זייט דאמאלס אבער האט מען נאך נישט געהערט קיין איינציג ווארט, נישט געלעזען קיין איין קאמוניקאט וועגען דער ארבייט פון נייעם קאמיטעט.

ס'וועט דאך קיינער נישט קומען און זאגען, אז די לאגע פון די דייטשע יודען האט זיך פערבעסערט. פער-קעהרט, די רוצחישע היטלעריסטען האבען פראקלאמירט אויפ'ן נייעם יאהר א פולשטענדיגע אויסראטונג פון די דייטשע יודען. אויסער דעם פיהרען זיי זייער וויסטע העצע אויך אין אנ-דערע לענדער, נישט אבשטעלענדיג זיך צו בעגעהן מארדען אויף די גרע-סטע מלוכה מענער, אויב יענע זענען נאר נישט פיינדליך געשטימט געגען יודען.

עס איז קלאר ווי דער טאג, אז כל זמן די דעגענערירטע דייטשע רוצ-חים וועלען שטעהן ביים רודער, וועט די מלחמה פון עמלק'ן מיט ישראל נישט אויפהערען. טא וואס טהוען מיר? דער שונא פיהרט זיין פערניכטונגס-ארבייט סיסטעמאטיש, טאג-טעגליך, דאס איז זיין פראגראם, זיין אינהאלט און ווי איז – כ'וועל שוין נישט זאגען אונזער אפענזיווע, אבער לכל הפחות אונזער דעפענסיווע — אונזער פערטיי-דיגונגס פאזיציע?

אט איז אין גאנץ פוילען פראקלא-מירט געווארען א חודש פאר א זא-מעל-אקציע לטובת יודישע פליטים פון דייטשלאנד. ביי אונז אין טשענסטא-כאוו נישט מען האט געזאמעלט און נישט מען האט אפילו פראקלאמירט א זאמעל-אקציע, און איבערהויפט איז נאך דער לעצטער אלגעמיינער פער-זאמלונג אינגאנצען שטיל געווארען און מען וועט באלד פערגעסען, צו אזא אנטי היטלער קאמיטעט עקזיס-טירט איבערהויפט אין טשענסטאכאוו.

די דאזיגע ווערטער זאגען מיר נישט ארויס חס ושלום עמיצען צו טרעפען, ווייל צו גרויס איז דאס אומ-גליק פון די דייטשע יודען, ווי אויך פון די יודען פון דער גאנצער וועלט, אז מען זאל זיך קאנען ערלויבען אויף שפילען זיך און קריטיקירען לשם קרי-טיק. אויב מיר האבען די שורות אויפ-געשריבען איז עס טאקע דערפאר, ווייל מיר פיהלען דעם וועהטאג. אין אונזער רעדאקציע קומען אן בריעף פון דייטשע יודען, וועלכע פרעגען אן צו זיי וואלטען געקאנט קומען קיין טשענסטאכאוו, ווייל דאס גהינם ברענט אונטער זייערע פיס. אויך קומען דייט-שע פליטים און בעטען עצות וועגען איינארדנען זיך און וועגען שטיצע. דאס טאקע האט אונז בעוואויגען, אז מיר זאלען ארויסזאגען אט די דאזיגע ביטערע ווערטער אויפ'ן חשבון פון

אנטי-היטלער קאמיטעט, און מיר זע-נען טאקע דערמיט זיכער, אז דער דאזיגער קאמיטעט זאל צוטרעטען צו זיין אייגענטליכער ארבייט און ערפו-לען די אויפגאבען צו וואס ער איז געשאפען, ווייל די געפאהר איז גרויס און מען מוז ראטעווען, וואס עס לאזט זיך. און גלייכצייטיג מוז מען אין דער גאנצער גרויס און ברייט פיהרען די באיקאט-אקציע געגען די דייטשע מער-דער.

ב—ן.

די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „מכבי".

אין די טעג פון 20 און 29 דעצעמ-בער פ. י. איז אונטער'ן פארזיץ פון אדוו. דניאל מארקאוויטש ביים אנטייל פון די ה"ל ש. ניעמיראווסקי, אינזש. רייצאם, צאהן-ארצט גרעניעץ און פ. בלומענקראנץ אלס בייזיצענדע און ה' שטענצעל אלס סעקרעטאר פארגעקומען די אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג פון י. ט. ס. פ. „מכבי".

דעם בעריכט פון דער ארגאניזאצ-יאנס-און ספארט - טעטיגקייט גיט אב דער וויצע-פרעזעס פון פעראיין אדוו. ל. אש, וועלכער ווייזט פון איין זייט אן אויף די פערשידענע שוועריגקיי-טען, וואס האבען געשטערט דעם פער-איין געהעריג צו ערפילען זיינע אויפ-גאבען און פון דער אנדערער זייט אויף די פערהעלטניסמעסיג בעדייטענ-דע ערפאלגען, וועלכע זענען געווארען עררייכט הן אויפ'ן געביעט פון ארגא-ניזאציע, הן אויפ'ן געביעט פון ספארט-ארבייט. דער פעראיין נעמט ארום די מיטגלידער פון די געוועזענע 4 יודי-שע ספארט-קלובען: יודישער טורן-און ספארט-פעראיין, „ווארטא", „אסכלה" און „הכח" און איז—מיט'ן אויסנאהם פון די אונבעדייטענדע יודישע ארביי-טער ספארט-קלובען — דער איינציגער יודישער ספארט-פעראיין אין טשענס-טאכאוו, ער געהער צום וועלט פער-באנד „מכבי", בעזיצט צוויי גרויסע לא-קאלען, 2 ספארט-פלעצער, א גרויסע צאהל מיטגלידער, א רייה ספארט-סעקציעס.

עס זענען אונטערגענומען געווארען שריט צו שאפען מיטלען, בכדי צו בויען אנ'אייגענעם ספארט - סטאדיאן, אבער צוליעב דעם אונדיפערענטיזם מצד די מיטגלידער פון פאטראנאט און טיילווייז פון דער פערוואלטונג, איז אין דער הינזיכט נישט דערגרייכט גע-ווארען קיין ערפאלג. ערשט לעצטענס איז לטובת דעם דאזיגען צוועק געשא-פען געווארען א ספעציעלער פאנד אין וועלכען עס פליסט אריין א טייל פון די הכנסות פון אלע ספארט-און פער-

ויילונגס-אונטערנעהמונגען, וועלכע ווע-רען דורכ'ן פעראיין איינגעארדענט. א דאנק דער פראפאגאנדע, וועלכע איז לעצטענס געפיהרט געווארען דורך די פערוואלטונג, איז אין פערלויף פון די מאנאטען ליסטאפאד און גרודזיען גע-וואקסען די צאהל אקטיווע מיטגלידער אויף העכער 100 פערזאן.

אין בעריכט פון דער ספארט-טעטיג-קייט ווייזט דער רעפערענט אן אויף די בעדייטענדע ערפאלגען פון דער פוסבאל-סעקציע און דאמען-סעקציע. ער ווייזט אן, דאס דער פעראיין איז די איינציגע ספארט-געזעלשאפט אין טשענ-סטאכאוו, ביי וועלכע עס געפונען זיך ספארט-גרופען פאר קינדער און עלטע-רע פערזאנען. אייניגע געביעטען פון דער ספארט-ארבייט זענען געוועזען פערנאכלעסיגט צוליעב מאנגעל פון א ספארט-סטאדיאן און צוליעב די רייבונ-גען, וועלכע זענען אין צוזאמענהאנג דערמיט ענטשטאנען אין פעראיין צווי-שען אייניגע פערוואלטונגס-מיטגלידער און דעם ספארט-לייטער ה' שמאראגד און וועלכע האבען דערפיהרט צו דער רעזיגנאציע פון ה' שמאראגד פון זיין אמט.

צום סוף מעלדעט דער רעפערענט, דאס אין יאהר 1935 וועט דער „מכבי" אין טשענסטאכאוו פייערן דעם 20 יעה-ריגען יובל פון דער יודישער ספארט-בעוועגונג אין טשענסטאכאוו און עס איז פאראויסגעזעהען, דאס אין דעם יאהר זאלען אין צוזאמענהאנג דערמיט פארקומען אין טשענסטאכאוו א רייהע ספארט-טורנירען פון „מכבי" אין פוילען, וועלכע זאלען גלייכצייטיג זיין עלימי-נאציאנס. קאמפען צו דער צווייטער מכבי'יאדע אין תל-אביב.

אין די ווייטערע פונקטען פון טאג-ארדנונג זענען אנגענומען געווארען א רייהע, ענדערונגען פון סטאטוט. וועגען פארשלאג צו ענדערן די פארבען פון פעראיין אויף ווייס-בלוי איז בעשלאסען געווארען צו ווענדען זיך מיט אנ'אנ-פראגע צו דער צענטראלע פון „מכבי" אין ווארשא.

נאכ'ן וועהלען פון א נייע פערוואל-טונג און בעטראכטען פרייע פארשלאגען איז די פערזאמלונג געשלאסען געווא-רען.

ביי אונזאהלזיין איז דאס נאטירלי-כע ביטער-וואסער Franciszka Józefa אנ'אנגענעהם ווירקענד הויז-מיטעל, די שמערצען בעדייטענד צו פערלייכ-טערן, אפט ברענגען שוין קליינע קוואנטום'ס זיכער א נוצען.

די פארבעריי און כעמישע וועשעריי
„BENETA"
טשענסטאכאוו, בערקא יאסעלעוויטשא № 11
געגען איבער דעם געוועלב פון דער קאפעלושארניע
נעמט אן כעמיש צו וואשען און צו פארבען
מענער, דאמען און קינדער = קליידונג
ווי אויך דיוואנעס, טישטיכער, גאבעלינען, מאקאטעס, גארדינען,
אבאזשורען, שפיצען, פוטערס א. ד. גל.
ספעציאליטעט:
1. צו פארבען לויט מוסטערן.
2. רעטאשירען (ארויסנעמען פלעקען אהן וואשען)
3. אבטיילונג כעמיש צו רייניגען, פוצען און פרעסען קאפעלושען.
דער אנשטאלט ווערט געפיהרט אונטער דער לייטונג פון אנ'אבסאלווענט פון דער כעמיש-אינדוסטריעלער שולע אין ווארשע מיט א לאנגיעריגער פראקטיק אין ווארשע און אין לאדז.
אכטונג!
פלעקען ווערען ארויסגענומען אין משך פון עטליכע מינוט באלד אויפ'ן ארט.
דאס פארבען און רייניגען פון טרויער-קליידער ווערט אויס-געפיהרט אין משך פון 12 שעה.
אונזער פרינציפ: פאכמענישע אויספירונג - [illegible]

(36

די לעצטע טעג פון יהודה

היסטארישער ראמאן פון ה. פ. שובאכער.

(פארטזעצונג).

עס וועט דאך קומען דער טאג, ווען די דאזיגע פרוי וועט ליגען אין זיינע ארעמס נעבען ווי זי ליגט איצט אין די ארעמס פון דעם יונגען מאן און דער דאזיגער טאג וועט געוויס קומען, דערין איז סטעפאנוס געווען זיכער, וואלט ער נישט געהאט די דאזיגע האפנונג, וואלט ער שוין לאנג צושמע-טערט די דאזיגע פרוי.

נאר איצט מוז ער ווארטען.

און סטעפאנוס האט געווארט, ער האט גארנישט געטהון, נאר געקריצט מיט די ציין, זעהענדיג זיין פיינדע שפאצירען. ער האט איצט זאגאר פער-געסען אין מאמאסטוס, דעם פערוואל-טער פון פאלאץ וועלכער האט דרוי-סען געווארט די קעניגין.

בירעניקה איז געזעסען מיט איהר געליעבטען אין געשמיעסט.

— מיר קאנען שוין דא לענגער נישט זיין, ווייל די געפאהר ווערט גרע-סער פון טאג צו טאג, אויב דו וועסט אריינפאלען צום פיינד, וועט זאגאר דער קעניג אגריפא דיך נישט קענען רעטען, ווען ער זאל דאס זאגאר ווע-לען, ווייל עס איז נישט פערהאן קיין רעטונג פאר דעם זוהן פון יוחנן איש גוש חלב.

— ווען ער זאל זאגאר וועלען? — האט רעואל מיט ביטערקייט געזאגט — ער וועט אבער איך נישט וועלען!

בירעניקה האט זיך געמאכט ווי נישט הערען זיינע לעצטע ווערטער. וואס קימערט זי אגריפא, ווען זאגאר זיין טראן זאל פאלען? זי האט נישט קיין אנדערען אויסוועג, נאר אוועקגעהן פון דאנען, וואו מען פערמאכט איהר דעם וועג וואו זי קאן נישט פריי אטעמען.

אליין וועט זי אבער נישט געהן זי מוז האבען נעבען זיך רעואל'ן, ווייל אהן איהם האט זי גארנישט אויף דער וועלט.

— דא אין עכו זענען מיר די לעצ-טע יודען—האט זי פארגעזעצט—איך האב דיר נאך פריהער געזאגט, אז איך האב מורא, דאס אונזער סוד איז שוין ענטדעקט געווארען. מיר האבען אזוי אויך נאר צו פערדאנקען דעם ארצט אנדרימכות, וועלכער איז זעהר בעליעבט ביי אספסיינוס

רעואל האט דאס אלץ אבער נאר-נישט געהערט, ווייל באלד ווי זי האט נאר אנגעהויבען צו רעדען, איז ער בלאס געווארען און געבליבען זיצען ווי א מארמאר-סטאטוע. בירעניקה האט זיך דערשראקען.

— וואס איז דיר, רעואל—האט זי מיט שרעק געפרעגט.

ער האט זיך ווי אויפגעכאפט.

— דו האסט געזאגט, אז מיר זע-נען די לעצטע יודען אין עכו! און מיין שוועסטער תמר? און יעקב בן לוי מיין פעטער? אין שולמית זיין טאכ-טער? נאט, רעטע זיי. תמר איז די יוינגסטע טאכטער און מיין פאטער האט זי שטארק ליעב, מיך האט אהערגע-שיקט מיין פאטער, ווי אזוי וועל איך קומען צו מיין פאטער אהן דעם מיי-דעל?

ער האט מיט די הענד פערדעקט זיין געזיכט.

בירעניקה האט געקוקט פארשענד אויף זיין געזיכט, זי האט בעמערקט זיין פערצווייפלונג און בעשלאסען ביי זיך איהם צו בערוהיגען. זי האט אראב-געלאזט דעם קאפ, דען עס איז שווער געווען איהם צו בערוהיגען. איהם צו קוקען אין די אויגען, זאגענדיג ליגענד.

— בערוהיג דיך מיין פריינד—האט זי שטיל געזאגט—ווען איך האב גע-לעזען דעם בריעף, וואס דו האסט ביי זיך געהאט, האב איך שוין געוואוסט וואס דיך האט געבראכט קיין עכו. האב איך געטהון דאס, וואס דו האסט בעדארפט טהון. דער וועג, וואס פיהרט קיין גליל, איז נאך פריי געווען און דעריבער האב איך געהאט די מעג-ליכקייט...

רעואל האט פון פרייד אויסגעשרי-גען:

דבורה! דו, דו?

בירעניקה האט זיך אבגעקעהרט, איהר איז שווער געווען איהם צו קו-קען אין די אויגען.

— איך האב זיי מיטגעגעבען א וועג-ווייזער און איצט האבען שוין אלע דערגרייכט זייער ציעל, זיי געפונען זיך שוין אין גוש-חלב דאנק מיר נישט

—האט זי פערשעמט געזאגט—עס איז שיין צייט מיר זאלען טראכטען וועגען זיך אין דו דארפסט מיך היטען' מיך בעגלייטען.

רעואל האט פון דאנקבארקייט נאך ליעבער בעקומען די דאזיגע פרוי, ער האט זי אומגעארעמט און געשוואוירען:

— צווישען בערג, צווישען דער-נער, וועל איך מיט דיר אויך געהן, וואו דו וועסט זיין, דארט וועל איך אויך זיין.

ער האט נאך נישט פערשטאנען, אז זיין העלדענמוט איז שוין צושטערט.

עס האבען זיך דערהערט טריט אויפ'ן זאמד, סטעפאנוס איז געקומען מעלדען, אז עמיצער ווארט אויף דער קעניגין.

די אויגען פון דעם שקלאף האבען מיט שנאה געקוקט אויף דעם יונגען רעואל

סטעפאנוס וועט נאך ווארטען...

בירעניקה איז אויפגעשפאנען.

— זיי גרייט—האט זי שטיל געזאגט צו רעואל - נאך היינט ביינאכט וועלען מיר פערלאזען עכו!

דערנאך האט זי נעגעבען א צייכען סטעפאנוס'ן, ער זאל צוריקפיהרען רעואל'ן אויף זיין ארט.

סטעפאנוס האט זיך פערנייגט.

און ווען בירעניקה איז צוגעגאנגען צו דעם ארט, וואו מען האט זי ער-ווארט, איז זי געבליבען שטעהן א ווייל פערטראכט. פלוצלינג האט זי זיך צולאכט..

— נאך איינמאל טיטוס, און דער-נאך ..

בירעניקה איז ווי פערוואנדעלט גע-ווארען אין אנ'אנדערן מענש און ווען זי האט דערזעהן טיטוס'ן צוזאמען מיט איהר ברודער, האט זי זיך פערנייגט, גלייך זי וואלט איהם גארנישט גע-קאנט און זיך געזעצט אויף איהר ארט.

וואס הערט זיך? — האט זי צעשטרייט געפרעגט.

— איך בין געקומען אבנעמען ביי דיר מיין דאנק—האט טיטוס געזאגט און צוגעגאנגען נעהנטער.

בירעניקה האט פערוואונדערט גע-קוקט.

— מיין דאנק? פארוואס?

אגריפא האט זיך מיער אנידערגע-זעצט:

— האסטו דען פערגעסען — האט ער מיט אויפרעגונג אויסגערופען—אז אונזערע שונאים האבען היינט נעפרובט זיך אונז בערעדען פאר אספסיינוס'ן.

— אזוי—האט די קעניגין גלייכ-גילטיג געענטפערט—דאס איז אלץ וועגען דיין סעקרעטאר יוסטוס, נישט אזוי? אלץ וועגען דעם אויפשטאנד אין טבריה, נישט אזוי? און איצט?

— ווען נישט טיטוס, וועלכער שטייט דא פאר אונז וואלטען מיר אומגליק-ליך געווען. טיטוס האט בעוויזען אס-פסיינוס'ן ווי נוצליך עס איז פאר איהם צו שטעהן אין פערבינדונג מיט אונ-זער הויז. דער שופט האט אויסגע-הערט און אונזער משפט איז צום גו-טען פערענדיגט געווארען.

— יוסטוס?

— ער אליין איז שולדיג און אס-פסיינוס האט איהם מיר איבערגעגע-בען צו אורטיילען, ווי איך וועל פער-שטעהן.

(פארטז. קומט).

משה אש.

ווערטלעך פון דער סדרה.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו (שמות א').

דער פסוק ריהמט יעקב'ס קינדער, דאס טראצדעם וואס יעקב איז שוין דאמאלס געוועזען אנ'אלטער-מאן, נישט געהאט קיין פרוי און אנגעוויזען גע-ווען אויף דער הילף פון זיינע קינ-דער — ווי דער סדר עולם איז, טהוט מען אזא אלטען פאטער גרינגשעצען — האבען אבער יעקב'ס קינדער זייער פאטער זעהר מכבד געוועזען און זיך פעררופען, אז זיי, די קינדער געהען מיט זייער פאטער נאך מצרים: הבאים מצרימה את יעקב — נישט יעקב געהט מיט די קינדער. נאכמעהר, ביי אזא לאגע זענען די שנור'ס די ערשטע, וועלכע ווארפען זיך מיט'ן אלטען טאטען און ער איז זיי צופיעל אין די אויגען; דא אבער, ביי יעקב'ן, איש וביתו באו, אויך זייערע פרויען זענען מיטגעגאנגען און נישט געוואלט פערלאזען יעקב'ן.

וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבודה אשר בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך (שמות א').

דער סדר העולם איז, אז יעדע ארבייט קומט שווער אן נאר די ערש-טע צייט, ביז מען ווערט געוואוינט צו איהר — דאן קומט עס שוין אן לייכטער. פרעה אבער איז נישט אזוי אויסען געווען די יודישע ארבייט, ווי צו פייניגען, דעריבער האט ער צוערשט געהייסען ארבייטען בהמר — מיט ליים. ווען זיי האבען זיך צום ליים צוגעוואוינט, האט ער די ארבייט געענדערט אויף בלבנים — ציגעל, דערנאך עבודה בשדה — פעלד-ארבייט, אזוי אז עס איז אויסגעקומען דאס כל עבודתם אשר עבדו, וואס נאר די יודען האבען געארבייט, איז געווען בפרך — שווער.

וייטב אלקים למילדת וירב העם ויעצמו מאד (שמות א')

ג-ט האט געדאנקט די העבאמען פאר זייער אנשטענדיגע פיהרונג און זיי בעלוינט.

אין וואס אייגענטליך איז בעשטאנען די בעלויענונג, וואס ג-ט האט זיי גע-געבען? וירב העם ויעצמו מאד, דער-מיט, וואס דאס פאלק האט געקינ-דעלט, האבען די העבאמען געהאט פיעל צו טהון און פערדינט א סך געלד.

ויהי כי יראו — ויעש להם בתים (שמות א').

פרעה האט געוואלט, אז די מילדת, די העבאמען זאלען איהם צו-וויסען-טהון, ווען עס וועט געבוירען ווערען א יודיש יונגעל, כדי ער זאל עס קע-נען אומברענגען, זאגט אבער די תורה, אז די העבאמען האט נישט געוואלט זיין פערלאנג אויספיהרען און זיך פערטיידיגט דערמיט, וואס: בטרם תבוא אליהן המילדת וילדו — איידער נאך די העבאם קומט, זענען די קינ-דער שוין געבוירען. וואס האט אבער פרעה געטהון? ויעש להם בתים — ער האט אין די גאסען אויפגעשטעלטביידלעך, וואו די העבאמען מוזען דיזשורירען בכדי זיי זאלען שנעל קומען צו די קימפעטאריגס און דא-דורך אויספיהרען דעם מלך'ס בע-פעהל.

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (שמות ב').

פארוואס זאגט נישט דער פסוק גלייך: עמרם האט געהאט א זוהן משה, נאר ער דערצעהלט אונז דעם גאנצען יחוס?

די טבע פון מענשען איז, אז נאך הונדערטער יאהרען פערגעטערען זיי די גרויסע פערזענליכקייטען, וואס זע-נען געוועזען. משה רבינו ווערט דאך אין דער תורה אנגערופען איש אלקים — א ג-טליכער מאן, קען דאך אויסקומען. דאס די שפעטערע דורות זאלען איהם פערהייליגען און זאגען, אז משה איז געבוירען געווארען אין הימעל, דעריבער זאגט אונז דער פסוק: וילך איש מבית לוי, א פראס-טער בשר ודם פון לוי'ס שבט איז געגאנגען ויקח את לוי — און חתונה געהאט מיט לוי'ס א טאכטער בחופה וקרושין, ותהר האשה ותלד בן, די פרוי האט געשוואנגערט און געבוירען א זוהן, אזוי ווי עס פיהרט זיך ביי יעדען ילוד-אשה.

דאס איז אויך דער פשט פון פסוק, וואס די יודען האבען געזאגט בעת זיי האבען געמאכט דאס עגל: הנה זה האיש משה. משה דער „מענש" לא ידענו מה היה לו, וואס טהוט ער אזוי לאנג אין הימעל, ער איז דאך נישט קיין מלאך, נאר א פראסטער בשר ודם, איז דאך דארט קיין פלאץ נישט פאר איהם.

ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותאמר מילדי העברים זה (שמות ב').

פון וואנען האט דאס פרעה'ס טאכ-טער געקענט וויסען, אז אין קעסטיל געפונט זיך א יודיש קינד? און וואס בעדייט והנה נער בכה, „נער איז דאך נישט קיין קינד?

נאר ביים טייך „נילוס" איז געשטא-נען משה'ס עלטערער ברודער אהרן און ווען ער האט געזעהן, אז א פרוי נעמט דאס קעסטיל, און וועלכען זיין ברודער געפונט זיך, האט ער אנגעהוי-בען צו וויינען. פרעה'ס טאכטער זע-הענדיג ווי א יודיש יונגעל שטעהט און וויינט, האט גלייך פערשטאנען די גאנצע מעשה און געזאגט: מילדי העברים זה—אין דעם קעסטעלע איז א יודיש יונגעל.

ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא והנה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו ויפן כה וכה ויך את המצרי (שמות ב').

משה, וועלכער איז אויפגעצויגען געווארען אין פרעה'ס הויז, איז גרויס געווארען און זיך געלאזט אין דער יודישער געטא זעהען און זיך בעקע-נען, ווי אזוי עס לעבט זיך זיינע ברידער. וירא: ער האט געזעהן והנה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו — עס שטעהט א גרופע יודען, קומט צו זיי צו אנ'איינציגער מצרי און שלאגט א יוד. ויפן כה וכה — משה האט זיך ארומגעקוקט אויף אלע זייטען, ווארטענדיג, אז די איבריגע יודען זאלען קומען צו הילף זייער ברודער, וירא כי אין איש — ער האט אבער געזעהן, אז די אלע יודען, וואס זענען ערשט דא געוועזען, זענען זיך צולאפען מורא האבענדיג פאר'ן מצרי; צוזעהענדיג דאס, האט משה זיך נישט געקענט מעהר בעהערשען, ויך את המצרי — און דערהרג'עט דעם מצרי.

ולכהן מדין שבע בנות (שמות ב').

נאכוואס דערצעהלט אונז דער פסוק וויפיעל טעכטער דער כהן מדין האט געהאט? משה רבינו האט דאך חתונה געהאט נאר מיט איינער—צפורה?

מ'קען זיך דאך אויך וואונדערן, ווי קומט עס, וואס אזא גרויסע פערזענ-ליכקייט, ווי דער כהן מדין, דער הע-כסטער גייסטליכער פון לאנד, זאל נע-מען אנ'איידים א יוד, און דערצו נאך אזא איינערוואס איז ענטלאפען פון זיין היימאט פאר אומברענגען א מענש?

דערויף זאגט אונז די תורה: ולכהן מדין שבע בנות, אז ער האט געהאט זיבען טעכטער, און אז מ'האט זיבען טעכטער, טאר מען נישט זיין קיין אי-בערקלויבער. טרעפט זיך נאר א יונ-געמאן, וואס וויל חתונה האבען דארף מען איהם נישט אויסמיידען.

דאס איז אויך דער פשט פון פסוק, בעת יתרו'ס טעכטער זענען אהיימגעקומען צו זייער פאטער און איהם געזאגט: איש מצרי הצילנו מיד הרעים — א מצרי האט אונז ארויסגעהאלפען פון די פאסטוכער'ס הענד; האט זיי דער פאטער געפרעגט: למה זה עזבתן את את האיש קראן לו ויאכל לחם — אויב איהר האט געהאט אזא גוטע געלעגענ-הייט, פארוואס האט איהר נישט פער-בעטען דעם יונגענמאן צו זיך אהיים— ויאכל לחם: זאגט רש"י, שמה ישא אחת מכם, אפשר וואלט זיך דאדורך געמאכט א שידוך.

אויפרוף וועגען דער דינר-אקציע!

מאכט פון דער דינר-קאמפאניע אין פוילען א מעכטיגע מאניפעסטאציע פון חצה"רישען כח. דאס דארפען מיר אלע נישט נאר צוליעב דעם וואס אייער וועלט-עקזעקוטיוו מוז האבען מיטלען אנצופיהרען איהר ארבייט — און איך בין גליקליך אייך מודיע צו זיין, אז די ארבייט ווערט ביי אונז געפיהרט מיט א פריידיגער און פיבערהאפטער ענערגיע, אבער צו דער זעל-בער צייט מוז די דינר-קאמפאניע ברענגען אונז אויך א מאראלישע שטיצע.

פריינד, מיר זענען די יעניגע מהנה, וואס האט אויף זיך איבערגענו-מען דורכצוזעצען די וועלט-פעטיציע, צו שאפען א וועלט פערבינדונג צווי-שען די פערשידענע ארגאנען פון אנטי-היטלעריסטישע שוך-בעוועגונג און צו גרינדען אין ארץ-ישראל א געווערקשאפט פון נאציאנאלע ארבייטער: דריי געוואלדיגע, דריי אויסערארדענטלעך שווערע אויפגאבען. מיר האבען זיי אויף זיך איבערגענומען · ווייל מיר ווייסען, אז אונזערע מחנה איז א שטארקע מהנה, זעהט, פריינד, אז די דינר-קאמפאניע זאל בעווייזען אויך דער גאנצער יודישער וועלט, אז די מחנה איז באמת א שטארקע און א גרויסע און א צוזאמענגעפאסטע ווי איין לעבעדיגער גוף, און מיר, אייערע שליחים און דער עקזעקוטיוו-קאמיטעט וועלען האלטען יעדען איינצעלנער דינר פאר א בעזונדערען פערזענליכען גרויס און האנד-דרוק, וואס קומט אונז פון א ווייטען אבער נאהנטען ברודער.

פרעזידענט פון וועלט אוניאן פון ציוניסטען-רעוויזיאניסטען:
זאב זשאבאטינסקי.

לייטער פון פינאנץ-דעפארטאמענט:
ד"ר ז. טיאמקין.

לייטער פון ארגאניזאציאנס-דעפארטאמענט:
ד"ר י. האפמאן.

וואס געהערט, וואס געזעהן.

1934.

אזוי הייסט דאס יאהר, וואס מיר האבען אויפגענומען און עס אריינ-געפיהרט אין לעבען.

1934 וועלען מיר דאטירען און דער-מיט פעסטשטעלען אונזער עקזיסטענץ, אונזער דא-זיין.

אויך אויף די עמודים פון אונזער צייטונג וועט זיך געפונען דער דאטום פון 1934, וואס וועט זיין משמע, אז מיר זענען אריינגעטרעטען אין 13-טען יאהר-גאנג פון אונזער עקזיסטענץ.

וועמען דער גורל האט בעשטימט צו שטעהן ביי דער ארבייט אין א יודי-שער צייטונג, ווייסט סארע פעראנט-ווארטליכקייט דאס איז. שבעה מדורי גיהנום געהט מען אדורך. ווער שמועסט אויב מען וויל, אז די צייטונג זאל שטעהן אויף דער געהעריגער הויך און נישט פערוואנדעלט ווערען אין א מיסט-קאסטען, איז די אויפגאבע אונ-געהויער שווער.

מיר ווילען זיך נישט בעריהמען, אבער דער לעזער-עולם ווייסט ווי אב-געשאצען אונזער אנשטרענגונג און די דאזיגע אנערקענונג ווייזט ער אונז טאקי ארויס.

נישט דא איז דאס ארט צו מאכען א חשבון הנפש, וואס א רעדאקטאר פון א יודישער צייטונג איז אלץ אונ-טערגעווארפען, כדי צו פיהרען זיין צייטונג אין א גראדע ליניע, איבער-הויפט איצט, ווען אויף דער יודישער גאס בושעווען מחלוקות פון פארטייען און אמביציעס פון מענשען און טאמער ווילסטו ערפולען דיין אויפגאבע און עמיצען קריטיקירען אדער מאכען א בעמערקונג, איז מען נישט זיכער מיט דער עקזיסטענץ...

דער רעדאקטאר פון א יודישער פראווינץ-צייטונג איז געגליכען צו א שיפס-קאפיטאן, וועלכער פיהרט זיין שיף אויף אנ'אונרוהיג וואסער, זייענ-דיג אויסגעשטעלט אויף סכנות מצד די שטורמען, וואס הערשען אויפ'ן ים און מען דארף ווירקליך זיין א גרויסער מייסטער, אז מען זאל קאנען די שיף [illegible] בשלום.

12 יאהר האבען מיר מיט דער גרעס-טער אנשטרענגונג די דאזיגע ארבייט געפיהרט און אריינטרעטענדיג אין 13 יאהר פון אונזער עגזיסטענץ, וועלען מיר האפענטליך ווייטער אין דער זעל-בער ליניע ווי ביז-איצט פיהרען אונ-זער צייטונג.

נישט זייענדיג קיין פארטייאישע צייטונג, וועלען מיר נישט קיינעם פא-וואריזירען, נאר אלע פראגען, וואס האבען א שייכות צו אונזער יודיש לעבען און איבערהויפט די פראגען, וואס האבען א שייכות מיט אונזער אויפלעבען אלס א געזונד, נארמאל פאלק אויף אונזער אייגענער ערד—אט דעם אלעם וועלען מיר ווידמענען אונ-זערע כחות און אויפמערקזאמקייט. און האפענדיג, אז די לעזער וועלען ווי ביז-איצט אונז ווייטער שענקען זייער צוטרויען, טרעטען מיר צו צו אונזער ווייטערדיגער שווערער אויפגאבע אריינ-געהענדיג אין יאהר 1934.

בנאמנות, ס'איז מיר א רחמנות.

ר' יצחק כאדע איז באמת א יוד, אנ'אידעאליסט, וועלכער האט זיך אריינ-גענומען אין מוח א געדאנק אריבער-צופיהרען א גרויסען טייל טשענסטא-כאווער יודען קיין ארץ-ישראל און דארט גרינדען א ספעציעלע טשענס-טאכאווער קאלאניע.

לויפט ער ארום צו די היגע ציוני-סטישע כלל-טהוער און צו אנדערע געזעלשאפטליכע עסקנים מיט דער בקשה אז מען זאל איהם העלפען פערוויר-קליכען זיין פלאן.

אונזערע עסקנים, ווי דער שטייגער איז, קוקען אויף דעם יוד, ווי אויף א פאנטאזיאר און שטופען איהם אב פון זיך. ר' יצחק וויל זיך אבער נישט אונטערגעבען און ער קלאפט ווייטער אין די טהירען. אויך לויפט ער אין די רעדאקציעס פון די יודישע צייטונגען, אז מען זאל איהם העלפען פערווירק-ליכען זיין פלאן.

לויפט ער ארום אויף אלע ציוניס-טישע אסיפות און אומעטום רעדט ער וועגען זיין פלאן און ס'פערשטעהט זיך, אז אלע הערען איהם מיט און גיבען א שמייכעל.

לעצטענס האט ער ארויסבעקומען אונטערשריפטען פון עטליכע היגע אנ-געזעהענע בירגער אויף אנ'אויפרוף וועגען זיין פלאן. אין דעם פערגאנגע-נעם זונטאג איז איהם געלונגען צו-נויפצורופען עטליכע בעלי-בתים אין לאקאל פון די היגע רעוויזיאניסטען, כדי ארומצורעדען וועגען פערווירקלי-כען זיין אידעע.

איך האב זיך צופעליג דארט גע-פונען און ס'איז געווען אינטערעסאנט ענדליך אויסצוהערען דעם פראיעקט פון ה' כאדע, איבערהויפט, ווען איך האב געזעהן, אז צווישען די געסט געפונט זיך אויך דער היגער „מזרחי"-טהוער ה' ש. גאלדשטיין און דער פארשטעהער פון קרן קימת ה' גריכ-טער.

ה' כאדע האט מיט טרעהרען אין די אויגען זיך געבעטען ביים עולם, אז מען זאל אויסוועהלען א קאמיטעט, וועלכער זאל זיך פערשטענדיגען מיט דער צענטראלע פון קרן קימת אין ירושלים, וואס זאל אוועקגעבען כאטש א הונדערט דונאם ערד פאר א טשענ-סטאכאווער קאלאניע און די טשענס-טאכאווער יודען זאלען אנהויבען איינ-צוצאהלען אביסעל פונטען.

ס'פערשטעהט זיך דאך, אז דער עולם האט מיט ביטול געקוקט אויף זיינע פלענער און דער „מזרחי"-פאר-שטעהער האט, מסתמא צוליעב אנ'-אויסרייד באלד פערלאזט די זיצונג און אויך דער קרן קימת פארשטעהער האט זיך נישט געפיהלט בעקוועהם, ווארום צווישען אונז זאל עס בלייבען האט מיך שטארק געוואונדערט, וואס זיי זענען באלד געקומען. נאר איך פער-שטעה, אז מסתמא האבען זיי עס אויך געטהון, כדי נישט מצער צו זיין דעם ה' כאדע. דערוויל האט דער עולם איינציגווייז אנגעהויבען פערלאזען די אסיפה און ה' כאדע איז געבליבען אליין. האט איהר געדארפט זעהען די טראגעדיע, וואס דער מענש האט אדורכגעלעבט. ווי א קינד האט ער זיך געבעטען (וואקסטעלענדיג זיך ביי דער טהיר): געהט נישט אוועק, זאל מען אויסקלייבען א קאמיטעט, [illegible] אייך, זאל מען ספיס טהון,

דער עולם איז אבער פערשוואונדען און ה' כאדע איז געבליבען פערצווייפעלט ביז גאר זעהענדיג, אז קיינער קומט איהם נישט צו הילף צו פערוויר-קליכען דעם הערליכען—לויט זיין אויפ-פאסונג—פלאן.

איך בין מודה, אז נישט קוקענדיג דערויף, וואס איך האלט, אז ה' כא-דא'ס פלענער זענען פאנטאסטיש, מוז מען אבער האבען דרך-ארץ פאר זיין טיעפען גלויבען אין זיין אידעע און דעם אונבעשטרייטבארען ווילען און ענערגיע, וואס דער מענש ווענדט אן דערביי.

און איך זאג אייך —
בנאמנות, עס איז מיר א רחמנות!

מעשה משני אחים.

דערצעהלט מיר א יוד פאלגענדע געשיכטע: ער האט א ברודער, איז דער ברודער פערמעגליך און ער, דער דערצעהלער איז א יוד, אנ'ארימאן און ווי דער סדר העולם איז, שטיצט נישט דער רייכער ברודער דעם ארימען און אין דער צייט, ווען דער רייכער ברו-דער וואוינט אויפ'ן ערשטען שטאק אין 4 צימערען וואוינט דער ארימער אין א קעלער-שטיב פון דער בעל הבית האט אויף איהם אנ'עקסמיסיע.

אין איין הינזיכט זענען אבער די צוויי ברידער יא אויסגעגליכט, דהיינו, זיי דאווענען אין איין שטיבעל, וואו דער ארימער איז אויטער דעם וואס ער איז א גוטער שאך-שפילער (ער נעמט אנטייל אין שאך-קאנקורס, וואס קומט פאר די טעג אין שאך-קלוב) אויך נאך א גוטער בעל-תפילה און ער דא-ווענט אפט פאר'ן עמוד. קאן אבער דער רייכער ברודער נישט בעשטעהן אויף דעם און בעת זיין ארימער ברו-דער דאווענט פאר'ן עמוד, נעמט דער רייכער ברודער א פאר בחורים און דאווענט מיט זיי אין פאדערצימער פון שטיבעל...

לעצטענס אבער, ווי איך האב אייך פריהער דערצעהלט, אז דער בעל-הבית האט אויף איהם געהאט אנ'עקס-מיסיע האבען די חסידים פון שטיבעל איהם געוואלט ארויסהעלפען מיט א פאר גילדען, כדי ער זאל זיך קאנען דינגען אנ'אנדערע דירה, ווען דער רייכער ברודער האט דאס דערהערט האט ער געמאכט א סקאנדאל, אז ער וועט צו דעם נישט צולאזען, באשר עס איז איהם א חרפה, אז מען זאל זיינס א לייבליכען ברודער ארויסהעלפען מיט א פאר גילדען. לאנג צו אר-בייטען מיט די חסידים האט ער נישט געדארפט — אויף נישט געבען איז יע-דער א בעלן. עס פערשטעהט זיך דאך אז דער רייכער ברודער האט איהם אודאי נישט ארויסגעהאלפען און דער ארימער ברודער איז טאקי געבליבען אונבעהאלפען...

דאס האט מיר דערצעהלט דער ארי-מער ברודער און ווען איך האב איהם געפרעגט, צי איך מעג דאס פערעפענ-טליכען, האט ער מיר געענטפערט: פארוואס נישט, סיי ווי וועל איך פון איהם גארנישט האבען, טא זאלען כאטש מענשען וויסען די מעשה משני אחים.

ביי וואהלען מעג מען אלץ.

אין אונזער דעמאקראטיש וועלטיל האט זיך די לעצטע יאהרען איינגע-בירגערט דער געדאנק, אז ביי וואה-לען קאן מען זיך ערלויבען אויף פער-שידענע שווינדעלייען און עס וועט קיינמאל קיינעם נישט איינפאלען צו טראכטען, אז עס ווערט פערלעצט דער מענשליכער ווילען, די מענשליכע עטיק און דער עלעמענטארער כבוד.

אזוי, למשל, קען זיך א פעשיידען מענש'ל, וואס וועט א גאנץ יאהר אייך נישט זאגען קיין ווארט ליגען אדער אזעלכער, וואס ווערט אין מסחר פער-רעכענט אלס דער רעעלסטער סוחר — קומט אבער ביי וואהלען, וועט ער, דערזעלבער, אויב ער וועט ארויסטרע-טען אויף א מיטינג, רעדען אזעלכע ווערטער, דערצעהלען אזעלכע אבסור-דען, אז דאס עמפפינדליכע אויער קען דאס גארנישט הערען, פונדעסטוועגען וועט קיינער נישט האבען צו איהם קיין פרעטענציע, הלמאי דער און דער, וואס איז בעקאנט אלס פיינער, סאלי-דער מענש, רעדט בפירוש ליגענד, אדרבה, מען וועט איהם נאך לויבען פאר זיינע פעהיגקייטען, מחמת עס זע-נען דאך וואהלען...

דאס זעלבע איז ביים אבגעבען די וואהל-צעטלען, וויפיעל שווינדלען קו-מען פאר: איינער שטימט פאר'ן אנ-

פ. בלומענקראַנץ.

די מאַרק=שטעהערין.

(פון דער סעריע: אָרימקייט).

ס'איז נאָך געווען פינסטערליך. דער מאַטער שיין פון איינציגען, פון פראָסט פערבלימעלטען, פענסטער האָט בעלויכטען די פער'עניות'דיגע שטוב, פון וועלכער ס'האָט געוויייעט מרה-שחורה, אומעט און האָפנונגלאָזיגקייט.

ביילע האָט זיך איבערגעוועקט רעשיג, אויסגעווישט מיט איהרע אָדערדיגע הענד די אויגען און אבגעזיפצט שווער אויפ'ן קול.

זי האָט געוואָלט אויפשטעהן, אום אַרויסצושטעלען די ברעטער אין מאַרק, נור זי האָט זיך נישט געקענט אויפהויבען. כאָטש זי האָט מורא געהאַט, אַז כאַנטשע די „פּראַגאַרע" זאָל איהר פּלאַץ נישט פערנעמען, האָט זי פונדעסטוועגען זיך נישט אויפגעהויבען. זי האָט ווי ערשט איצט דערפיהלט ווי צעבראָכען זי איז, ווי ערשעפט זי איז פון דעם פייניגען זיך און פערגינען זיך צוריקצולעגען אויף אַ פּאָר מינוט. נור אַ פּאָר, האָט זי געטראַכט.

זי האָט אָבער מורא געהאַט איינצושלאָפען און געהאַט געוויסענסביסען צוליב איהר פוילקייט, האָט זי דריבער געמורמעלט צו זיך, ווי אַלס פערענטפערונג:

— כ'וועל נור עטליכע מינוט ליגען, איין גאָט אין הימעל ווייסט, אַז כ'האָב נישט קיין כח זיך צו ריהרען, דער אויבערשטער זאָל מיך שטאַרקען.

זי לייגט זיך צוריק, ציהט די איבערבעט אַריבער די פּלייצעס, וואָס פריהרען אין דער קאַלטער שטוב און זיפצט נאָכאַמאָל אָב שוין מיט אַ געוויסען תענוג:

— אוי, מאַטע זיסער, וואָלט איך געדאַרפט מיר נאָך אַביסעל די ביינער אויסצורוהען. זי קורטשעט זיך צונויף און שטופּט לייכט די טאָכטער, אַז זי זאָל זיך עטוואָס רוקען.

פריידעל, אַ מיידעל מיט „ראָזטשאָראָוואַניעס", וועקט זיך איבער, זעצט זיך מיט כעס אויף און הויבט אָן קוויטשען:

— אום וויי געוואַלד, מ'זאָל זיך אַ גאַנצע נאַכט וואַרפען, כ'קען דאָך קיין אויג נישט צוטהון.

— אפשר פערמאַכסטו דיין ווערעמדיג מויל, דאָס קינד וועט אויפקומען — וויל זי די מוטער איינשטילען.

— אַזוי ווי כ'שלאָף איין, וועקט זי מיך צוריק אויף, אַ מענש זאָל נישט קענען דערליגען אויף אַנ'אָרט.

— ווי זי האָט זיך צעשריגען דער פּליצע - פּלאַק. דאָס קינד פיהלט זיך נישט גוט און זי שאַרעוועט שוין מיט'ן פּיסק.

דבורה'לע, אַ מיידעל פון 13 יאהר, אַ בלאַסע, אויסגעדאַרטע און קרענקליכע, וועלכע שלאָפט ביי דער מוטער צו-פוסען, קומט אויף, מאַכט אַ גרימאַסע און האַלב-וויינענדיג בעקלאָגט זי זיך:

— אוי, ס'בלאָזט מיר אין דער פּלייצע!

ביילע, אַ דערצערנטע שעלט קורץ אָן די עלטסטע טאָכטער, שלעפּט זיך אַרויס פון בעט, קלויבט צוזאַמען איהרע פערלאַטעטע, מיט וואַטע אויסגעבעטע בגדים און לויפט אין מאַרק אויפשטעלען די ברעטער.

* * *

ביילע האָט זיך אַזוי שנעל נישט דעצידירט צו ווערען מאַרק-שטעהערין. ווען איהר מאַן איז איהר אָבגעשטאָרבען, איבערלאָזענדיג זי אָהן שום מיטלען צום לעבען, האָט זי אַלץ נישט געטראַכט פון אַזאַ פרנסה.

זי האָט זיך פערלאָזט אויפ'ן נישט-ווערט-צו-מעלדען און געהאַט בטחון, אַז זי וועט קענען זיך דערנעהרען מיט די קינדער אויף אַ בכבוד'ן אופן.

אָבער ווען די נויט האָט אָנגעהויבען אַריינגנב'ענען זיך אין שטוב און אַלע קרובים, וואָס האָבען זיך געפּאָרעט בעת איהר אומגליק, האָבען ווי פערגעסען אין איהר, האָט זי זיך גענומען „האַנדלען" אין די „נגידישע" הייזער, אַרומטראָגענדיג כל המינים סחורות, ווי: שפּייז, טואַלעטען-זייף, גאַרדינען און סתם „זאַכטשאַנקעס".

די בעל-בית'טע, יודענעס מיט גרויסע גוידערס און פּעק שליסלען, האָבען פון אָנהויב געהאַט „איינזעהן" אויף איהר, און אפילו ביים מיטאָג, נאַגענדיג די ביינער, דערצעהלט די מענער וועגען זייער אַטראַקציע:

— הערסט, מענדיל? ביילע, די אַלמנה נאָך גרינשטיינ'ען, דו ווייסט נאָך נישט ווער? איך דאָ מיט וועמען צו רעדען! אייטעל'ס איידעם, נו, ווייסט שוין? האָט אָנגעהויבען אַרומטראָגען אַ פּאָר שטיקלעך זייף אין די הייזער, אַ שעהנע וועלט, האַ? כ'זאָג דיר, אַז כ'האָב איהר נישט געקענט אין פּנים אַריינקוקען.

די ווייבער האָבען געקויפט צוליעב אַטראַקציע, געמישט מיט רחמנות-געפיהל און זי האָט זיך מיט די קינדער מפרנס געווען.

אָבער דאָס האָט נישט לאַנג געהאַלטען. די מאַדאַמ'ס האָבען אָנגעהויבען קרימען מיט די נאָז, געגעסען ווי געצוואונגען מיט די לעפּעלעך שטיקלעך פּוטער אויף אַ פּראָבע מיט דער שפּיץ צונג אָבשאָקלענדיג זיך ווי פון אַ שלאַנגען ביס:

— ביילע, אַ שעהן ביסעל פּוטער ברענגען זי מיר. דאָס איז פּוטער? דאָס איז ריין זאַלץ. מיין יורעק וועט דאָס נישט אין מויל אַריינגעמען! ער האָט ליעב צוצוזאַלצען אַלץ, און זי מוזען וויסען אַז זי וועגט דאָך נאָכאַמאָל אַזוי פיעל.

אַ צווייטע מאַדאַם, אַנ'אויפגעקומענע, וועלכע האָט בגראַנדע געוואָלט האָבען געשמאַק און „שפּיעלען אַ ראָל" האָט זי געפייניגט אָהן אויפהער:

— פּראָשען פּאַניאָן. די פלוימען זענען געווען ראָבאַטשיווע. כ'האָב נישט געהאַט קיין צוּעס צום מיטאָג און מיין ראָמעק האָט נישט גענומען אין מויל אַריין. וויאָבראַזש סאָביע פּאַני—האָט זי אָנגעהויבען דערצעהלען איהר "טראַגעדיע„. קיין פלייש עסט ער נישט, קיין זופּע טרינקט ער נישט, איז נאָר די פּאָר פלוימען. „צאָ יאַ מאָם זראָביטש ז'טים כלאָפּצעם—צעקלאָגט זי זיך יעדעס מאָל האַלב ערנסט און האַלב לשם „אַריסטאָקראַטישקייט" צו ווייזען, אַז איהר זוהן האָט אויך נישט קיין אַפּעטיט—דאָס גאַנצע מיטאָג שטעלט ער אַוועק. און נעכטען וו'דאַטקו צוליעב איהן האָט ער גאַרנישט געהאַט אין מויל, אַבסאָלוטניע גאַרנישט!

ביילע איז נאָך אַזאַלכע מוסר-דרשות, מויל-קרימענישען און גרימאַסען פון די „דאַמען" אַהיימגעקומען אַ נידערגעשלאָגענע. דאָס שטעהן ביי דער טהיר, דאָס אויסהערען די פוילע פּרעטענסיעס און הייסען קומען צעהן מאָל נאָך די פּאָר גראָשען, האָט זי צעבראָכען.

אַהיימקומענדיג פון די שפע'דיגע שטובען, וואו די משרתים זענען נאָכגעלאָפען מיט די טעפּלעך די צעפּיעשטשעטע קינדער און אַריינגעשטופּט זיי אין די מיילער, בעת איהרע קינדער האָבען געוואַרט מיט אומגעדולד אויפ'ן שטיקעל ברויט, איז זי געוואָרען נאָך מעהר „פּערצוקט". זי האָט געוואוסט, אַז מ'טאָר נישט מהרהר זיין געגען דעם נישט ווערט צו מעלדען: מסתם האָט זי בעסער נישט פערדיגט, מסתם איז איהר מזל אַזוי, אָבער פונדעסטוועגען — האָט זי געביטערט — מ'איז דאָך גור אַ מענש. שטעהענדיג הכנעה'דיג ביי דער טהיר און צוקוקענדיג זיך צו דער זאָרגלאָזיגקייט, ליכטיגקייט און שפע, בעת זי ווייסט, אַז איהר דבורה'לע זיצט איצט ביים אייזערנעם אויוועל און טוליעט זיך צו די ראָרען פון אייזערנעם אויוועלן אום צו דערוואַרימען איהרע קאַלטע דאַרע הענדטלעך.

זי פלעגט זיך אַ פּערציקטע און פערכמורעטע אַהיימשלעפּען פאַרנאַכט, פיהלענדיג זיך בעשפּיגען פון די גבירישע גרימאַסען און אין זיך געוויינט:

— טאַטע פאַטער, מיט וואָס האָב איך זיך אַזוי שטאַרק פערזינדיגט? צי זענען מיינע קינדער פון אַנדער בלוט און פלייש?

(המשך קומט)

אויפרוף

צו דער יודישער יוגענד אין פוילען!

אין אַ שווערער שעה פאַר דעם יודישען פאָלק ווענדען מיר זיך צו אייך. אין אַ מאָמענט פון געוואַלטיגע אַטאַקעס אויפ'ן קיום און אויף די מענשליכע און בירגערליכע רעכט פון יודישען פאָלק — ווענדען מיר זיך צו אייך.

אין אַ צייט, ווען דאָס לאַנד פון אונזער איינציגער האָפנונג ווערט פערוואַנדעלט אין אַ געביעט פון פּאָליטישע אינטריגעס און עס ווערען געשלאָסען די טויערן פון די איינציגע ערי-מקלט, וואָס מיר פערמאָגען — ווענדען מיר זיך צו אייך, יודישע יוגענד!

איהר טאָרט מעהר נישט דולדען דעם אָפּאָרטוניזם, וואָס איז געוואָרען אַ פּראָגראַם פאַר דער אָפיציעלער ציוניסטישער וועלט.

ווען אַלס תשובה אויף די רדיפות אויף יודען אין אונזער אייגענער היים, און ווען עס ווערט פּלוצלינג איבערגעריסען דער געזונטער עליה-שטראָם פון דער יודישער יוגענד קיין ארץ-ישראל, קומט נישט קיין ספּאָנטאַנער פאָלקס פּראָטעסט, איניצירט דורך די לייטענדע ציוניסטישע אינסטאַנצען, נאָר אַ אָפּעל מצד די דאָזיגע אינסטאַנצען צו פערמיידען די שטימע פון עמפּערונג און וועה און צו פערהאַלטען זיך קאָרעקט — טאָרען מיר לענגער נישט שווייגען!

עס מוז דערהערט ווערען די שטימע פון דער יודישער נאַציאָנאַלער יוגענד, וועלכע וועט נישט מסכים זיין צו דער כסדר'דיגער פערשמעלערונג פון אונזערע פּאָליטישע פאָלקס-אַספּיראַציעס, צו דעם סיסטעמאַטישען פערנעבלען דעם ענדציעל פון פּאָליטישען און פּראַקטישען ציוניזם, דעם שאַפען פון יודענשטאַאַט.

ווילען מיר זיין דער אַוואַנגאַרד פון אַ נאַציאָנאַל-בעוואוסזיניגער מחנה, וואָס האָט נאָר איין אונערשיטערליכען ווילען — צו ווערען אַ נאָרמאַל עקזיסטירענד פאָלק — מוזען מיר בילדען אַ פעסט געשלאָסענע קייט, אַ אייזערנעם איינהייטס-פראָנט פון דער גאַנצער רעוואָלוציאָנערער ציוניסטישער יוגענד, וועמעס הויפּט אויפגאַבע ס'איז זיך פאָרבערייטען צו דער בויאונג, פויען און בעשיצען דעם קינפטיגען יודענשטאַאַט — אָט די אויפגאַבע האָט זיך געשטעלט דער ברית-הקנאים.

שאַפען און ענטוויקלען אַ טיפּ פון אַ שטאָלצען יוד און מענש, וועלכער איז גרייט צו אָפּפערען זיין לעבען פאַר דעם פאָטערלאַנד, וועלכער שטעלט העכער דעם נאַציאָנאַלען אינטערעס, ווי דעם פּריוואַטען און קלאַסען אינטערעס, וועלכער אָנערקענט נאָר איינאונאיינציגען פּרימאַט, דעם פּרימאַט פון פאָלק און לאַנד — דאָס איז דער אידעאישער פּראָגראַם פון ברית-הקנאים.

בעקעמפען די נעאָ-סאָציאַליסטישע טעאָריער און די פאַשיסטיש-מנהיגיסטישע שטרעמונגען, בעקעמפען די שמענדריק-אַסימילאַציע אין די רויט-ווייס ער בלויע טענדענצען אין ציוניזם—דאָס איז אַ גרונד-טייל פון פּראָגראַם פון ב ר י ת - ה ק נ א י ם.

אַ פּיזיש און גייסטיג-געזונדע יוגענד אַ מוסטער פון עהרליכע פּאַטריאָטען, דורכגעדרינגען מיט אַ פעראַנטוואָרטליכען דיסציפּלין - געפיהל, מיט אַ מח, וואָס דענקט און אַ האַרץ, וואָס פיהלט די יורישע נויט, אַ מוסטער-טיפּ פון בעוואוסטזיניגע ציון-רעוואָלוציאָנערען, עטיש-הויכשטעהענדע, קאָנסטרוקטיווע פאַנאַטיקער פון יודענשטאַאַט-אמונה וועט ערציהען אין זיינע רייהען די בעוועגונג פון די אַלטע קנאים, וואָס זענען דורך אונז און אין אונז ניי ערוואַכט צום לעבען.

יונגער ציוניסט!

בעקען דיך גענויער מיט'ן פּראָגראַם פון ברית הקנאים און טרעט אַריין אין זיינע רייהען!

אין דער צייט פון ענג-האַרציגען פּאַרטייאישען קאַמף און נישט-פּרוכטבאַרער מחלוקה—ווירקט און העלפט מיט צו דער שאַפונג און ענטוויקלונג פון אַ געזונדער יוגענד-בעוועגונג אויף דער ציוניסטישער גאַס.

בעווייזט, אַז די שטימע פון אמת געפינט נאָך אַנ'אָפּקלאַנג אין אייערע אויערען, אַז אייער האַרץ איז נאָך פיהלבאַר פאַר אַנ'עהרליכען רוף, פערוואַנדעלט דעם ברית-הקנאים אין אַ מעכטיגער יוגענד-אָרגאַניזאַציע אין דער יירישער נאַציאָנאַלער בעוועגונג!

בברכת מלכות ישראל והקנאים חזק ואמץ!

המפקדה הארצית של ברית הקנאים (בר"ק) בפולניה.

דערן, מען גענאַרט דעם וועהלער, מען טהוט אַלץ, וואָס אין דער קאָרט שטעהט און ווידער האָט קיינער נישט קיין טענה. פערקעהרט, מען מאַכט זיי נאָך אַ קאָמפּלימענט, אַז זיי קאָנען גוט די מלאכה און נאָך די וואַהלען מאַכט מען פאַר זיי אַ באַנקעט פאַר גוטע און איבערגעגעבענע אַרבייט...

עס זענען נישט לאַנג פאַרגעקומען פערשידענע וואַהלען, וואַהלען צו דער קהלה, וואַהלען צום ציוניסטישען קאָנגרעס און וואַהלען צו פערשידענע פּאַרטייאישע און ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס און מיר זענען געווען עדות פון די אַלע וואַהל-קלימפּערלעך.

איבערהויפּט איז דאָס מין וואַהלען דער רוח החיים פון איצטיגען דור. ביים גרעסטען קריזיס, ביי דער שווערסטער ששימונג ווערט לעבעדיג, ווען מען דערפיהלט, אַז ס'געהען וואַהלען.

פערגאַנגענעם מאָנטאָג זענען פאָרגעקומען אין טשענסטאָכאָוו וואַהלען צו דער קאָנפערענץ פון דער „אגודת ישראל", וועלכע קומט פאָר די קומפּטיגע וואָך אין וואַרשאַ. האָבען געקעמפט צווישען זיך צוויי צדדים: די אגודה — די „בורזשואַזיע", און די פועלים — דער „פּראָלעטאַריאַט". לעולם איז געווען אויך אַ דריטע ליסטע — פון דער פּילצער פּאַרטיי, נאָר די לעצטע מינוט האָבען זיי זייער ליסטע צוריקגעצויגען (הפנים, אַז זיי האָבען זיך בעצייטענס געכאַפּט, אַז ס'וועט זיי דאָס מאָל נישט געלונגען, אַזוי ווי ביי דער קהלה — נישט היינט געדאַכט...), זענען געבליבען נאָר צוויי ליסטעס. נו, נו, האָבען די פּועלים געפיהרט אַ וואַהל-אַקציע, טאָ פּראַשען ווידזיעטש, מיט וואַהל-ביוראָ'ס, מיט אַגיטאַטאָרען, מיט שליחים, און געמעקטע און נישט געמעקטע תרומת-חבר קאַרטען, און וועהלען איינער פאַר'ן אַנדערען, מיט איין וואָרט וואַהלען — כדבעי למהוי.

דער רעזולטאַט פון די וואַהלען איז נישט וויכטיג. די „בורזשואַזיע" האָט געזיגט און דער „פּראָלעטאַריאַט" איז ווייטער נעביך געבליבען אין דער מינדערהייט. אָבער אינטערעסאַנט זענען געווען די וואַהלען גופא, וואָס זענען פאָרגעקומען לויט אַלע כללים פון וואַהל-מאַכינאַציעס.

קיינער האָט נישט געהאַט קיין תרעומות, ווייל ביי וואַהלען מעג מען אַלץ...

פון שלאַכט פראָנט.

עס איז אַ טעות צו מיינען, אַז דער שאַך-קלוב ערפולט נישט זיינע אויפגאַבען ווי געהעריג.

אמת איז, אַז אויסער שאַך זענען די יודען, ווי אויך די עטליכע קריסטען עוסק אין אַנדערע שפּיעלען, אָבער אויך אין דעם הויפּט ציעל פערגעסט מען נישט.

אָט קומט שוין עטליכע וואָכען פאַר אַ שאַך-טורניר, וואו עס שוויצען עטליכע צוואַנציג שפּילער און פיהרען צווישען זיך אַ פערביטערטע מלחמה, און אַזוי ווי אין לעבען ווייל אויך דאָ איינער דעם אַנדערען מאַט מאַכען, און ווי מען שמועסט האָבען אַ סך טאַקע נישט געקאָנט אויסהאַלטען די אַטאַקעס פון די געגנער און זיי האָבען זיך אונטערגעגעבען.

איצט זענען געבליבען נאָך 4 פּאָר קעמפענד צדדים און שוין פון קומענדיגען זונטאַג, אויב כ'האָב נישט קיין טעות, הויבט זיך אָן דער פערביטערטער קאַמף צווישען די שטאַרקסטע 4 פּאָר, און ווער עס וועט בעזיגען דעם געגנער, דער וועט בעקומען אַ פּרעמיע.

צו דעם דאָזיגען ענטשיידענדען שלאַכט שטעלען זיך לויט דער נאַציאָנאַליטעט 5 יודען און 3 קריסטען, און ווער עס וועט בעקומען דעם ערשטען פּריז, דעם צווייטען אַז"וו וועל איך אייך צו דער ריכטיגער צייט מודיע זיין.

דערווייל, ווייל איך אייך נאָר מעלדען, אַז דער קאַמף אויפ'ן שלאַכט (שאַך) פראָנט קומט פאָר מיט דער גרעסטער אנשטרענגונג.

זיי זענען זיך מודה...

איך האָב אין מיין „וואָס געהערט און געזעהן" בעמערקט וועגען דעם, וואָס די יודישע טעכטער, איבערהויפּט די חסידישע קאָנען בשום אופן נישט בעשטעלען זייערע קליידער נאָר דוקא אין אזעלפע ווערקשטאַטען, וואו מען זעהט זיי נישט גערן, און טאַקע דערפאַר שטופּט מען זיך דאָרט.

האָט מיך די וואָך בעגעגענט איינער פון מיינע לעזער און פערפיהרט מיט מיר אַ געשפּרעך וועגען דעם זעלבען ענין. איך האָב אָבער דערפיהלט אַז דעם מענשען דריקט עפּעס און ער מוז זיך אַראָפּרעדען פון האַרצען. איך האָב פערשטענדליך געטהון ס'מייניגע און יענער איז אַרויס מיט לשון.

הערט, פאַניע לויתן — זאָגט ער מיר — איהר האָט געהאַט געשריבען וועגען דעם, וואָס אונזערע יודישע טעכטער לויפען דאָרט, וואו מען שפּאָט פון זיי און מען דערנידריגט זיי, וויל איך אייך דערצעהלען, אַז דאָס איז טאַקע אמת, ווארום מיינס אַ בעקאַנטע — ווער זי איז וועל איך אייך נישט זאָגען — איז געקומען צו פאָהרען נישט לאַנג קיין טשענסטאָכאָוו און איז באַלד געלאָפען אין נישט קיין יודישען ווערקשטעל און געבעטען, אַז מען זאָל איהר מאַכען די גאַרדעראָבע. יענע האָט זיך געבייזערט אויף איהר און בקול רם געשריגען: „צאָ אַנע כצאָן, טע זשידוועטשקי, ווּשיסטקיע טילקאָ דאָ מניע שיען פכאַיאָן". מיינט איהר דאָך אוודאי, אַז די יודישע פריילײן האָט זיך בעליידיגט און זי איז אַוועק צו אַ יודישער אונטערנעמונג, קענט איהר נישט אונזערע פריילײנס. זי האָט זיך ממש געבעטען מיט טרערען אין די אויגען, אַז זי זאָל זיך דערבאַרימען איבער איהר און איהר מאַכען די בעשטעלטע קליידער, ווייל נאָר זי, די געקרוינטע שניידערין, איז אומשטאַנד זי צו בעפרידיגען. פערשטעהט זיך דאָך, אַז די פריילײן האָט שוין דערפאַר בעצאָהלט דאָפּעלטע פרייזען.

צו וואָס דערצעהלט איהר מיר דאָס אַלץ — פרעג איך.

— ערשטענס, אַז אונזערע פריילײנס זענען... מאַלפּעס, והשנית, אַז פונדעסטוועגען האָט אייער קריטיק געהאָלפען און אַ סך יודישע שטובען זענען געוועזן אויפמערקזאַם אויף דער בעמערקונג און וועלען דאָס נעמען אין אַכט און טאַקע קיין מאַלפּעס נישט וועלען זיין...

גלייכער שפּעטער, ווי קיינמאָל נישט.

טרעפט מיך יענע וואָך אַ יונגערמאַן און האָט צו מיר תרעמות, הלמאי עס געפינט זיך נישט קיינער אין גאַנץ טשענסטאָכאָוו, וואָס זאָל זיך דערמאָנען, אַז עס קומט פאָר די יאָהר-צייט פון גרעסטען יודישען פאָלקס-דיכטער שלום עליכם און איינאָרדנען אַ שלום עליכם אָווענד.

איך האָב זיך דאָס גענומען שטאַרק צום האַרצען און האָב דעם דאָזיגען וועהטאָג אויסגעדריקט פאַר מיינס אַ פריינד, און באַלד האָט זיך געשאַפען אַ שלום עליכם קאָמיטעט, וועלכער וויל איינאָרדנען אַ שלום עליכם אַקאַדעמיע.

טאָ בין איך אייך מודיע, אַז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס די טשענסטאָכאָווער יודישע יוגענד איז פערזינקען אין אַ תהום פון פּאַרטיי-מחלוקות פון איין זייט, און אין די דאַנסינגס פון דער צווייטער זייט, האָבען זיך דאָך געפונען עטליכע אויפריכטיגע מענשען, ווייט פון פּאַרטייאישע קריגערייען, וועלכע וועלען בעעהרען דאָס אָנדענקען פון אונזער ליבהאָרציגען שלום עליכם.

אמת, עס איז אַ ביסעל צו שפּעט, מען האָט געדאַרפט וועגען דעם אַ ביסעל פריהער טראַכטען און זיך אַליין דערמאָנען, נאָר ווי זאָגט דער פּסוק: גלייכער שפּעטער, ווי קיינמאָל נישט.

לויתן.

אָרימע, האַרציגע קינדערלעך.

(פון אַ בעזוך בײַ דער בעשפּײַזונגס-אַקציע פון די אָרימע קינדער).

די נויט אין דער יודישער גאַס איז זעהר גרויס. הונדערטער און אפשר טויזענטער יודישע פאַמיליעס ליידען פּשוט הונגער און קעלט. אָבער ווען מען קאָן נאָך אַדורכגעהן מיט אַ ווערטאָג אין האַרצען בנוגע די עלטערע נויטליידענדע, קאָן מען בשום אופן נישט בלייבען גלייכגילטיג צו דער נויט, וועלכע עס קומט אויס צו ליידען די אָרימע יודישע קינדערלעך, וואָס געהן באָרוויס און נאַקעט און דערצו הונגעריג.

לויט דער איניציאַטיוו פון „טאָז" און אויך פון „בית-לחם" איז געגרינדעט געוואָרען אַ בעשפּײַזונגס-אַקציע, וואָס האָט די אויפגאַבע צו געבען עסען די אָרימסטע קינדער פון די יודישע שולען.

עס איז געמאכט געוואָרען אַ זאַמלונג צווישען פאַרשידענע שיכטען פון דער בעפעלקערונג און מיט די דאָזיגע גראָשענס ווערען די קינדער בעשפּײַזט.

יעדען טאָג פון 10 ביז 11 פרי בעקומען אין לאָקאַל פון „מחזיקי הדת" ביז 350 יודישע קינדער אַ ביסעל געקעכטס, ווי אויך אַ זעמיל. די פּעטענטען רעקרוטירען זיך פון די אָרימסטע קינדער פון „מחזיקי הדת", פון די פאָלקס שולען; פאַר די קינדער, וועלכע געהן נאָך נישט אין די שולען, בעקומען די מוטערס פאַר זיי אַהיים פּאָרציעס.

ווען איך בין דאָרט געוועזען אויף בעזוך, האָב איך געטראָפען די פרוי בערקאָוויטש, וועלכע גיט זיך שטאַרק אָב מיט דער אַרבייט, ווי אויך דעם ה' גאָנשעראָוויטש מצד דעם „בית-לחם", וועלכער דיזשורירט אָהן אויפהער יעדען טאָג.

מען דערקענט תיכף, אַז דער לעפיל געקעכטס, ווי אויך די זעמיל איז בײַ די קינדער דאָס הויפּט-עסען, און נישט איין קינד בעמיהט זיך דורך אַנערמה צו בעקומען נאָך אַ לעפיל ווארימס און נאָך אַ זעמיל.

עס איז גאָר אַ שאָד, וואָס די געזעלשאַפט בעציהט זיך צו אַזאַ זאַך מיט גרינגשעצונג, וואָרום די, וועלכע האָבען זיך מתחייב געווען צו צאָהלען אַ געוויסען סכום, הערען אויף צו צאָהלען און אויך די יעניגע, וועלכע דאַרפען קומען און זיך פּעראַיינטערעסירען מיט די קינדער, ווערען אויך מיעד.

די ד"ראָווע ליפּינסקאַ, וועלכע איז די הויפּט-טהוערין פון דער בעשפּײַזונגס-אַקציע, דאַרף זיך בעמיהען, אַז אין די זופּ זאָל זיין מעהר גרויפּען, וואָרים, ווי מען האָט מיר ערקלערט איז „צופעליג" דעם טאָג נאָר געווען על פּי צופאַל אַ שיטערע זופּ, ווייל איך טאַקע האָפען, אַז דאָס זאָל נאָר האָבען געווען אַ צופאַל...

עס איז בלי ספק, אַז דאָס וואָס דריי הונדערט און 50 קינדער בעקומען טאָג-טעגליך אַ ביסעל זופּ מיט אַ זעמיל, האָט מעהר ווערט ווי 50 מיטינגען וועגען בעקעמפען זיך איבער פּאָליטישע חליקי דעות. און געבענשט זאָלען זיין די הענד פון די יעניגע, וועלכע האָבען זיך געווידמעט דער הייליגער אַרבייט פון געבען אונזערע אָרימסטע קינדער אַ שטיקעל ברויט מיט אַ ביסעל געקעכטס, כדי צו דערוואַרימען זייערע אויסגעדאַרטע און פערפרוירענע גופים'לעך.

דעמזעלבען טאָג נאָכמיטאָג האָב איך בעזוכט אַ צווייט בעשפּײַזונגס-אָרט, וואָס עס פיהרט זינט אַ פּאָר וואָכען דער קולט-אַמט אויף פּילסודסקי 17.

דאָרט ווערען בעשפּײַזט ביז 125 קינדער פון אַרבייטסלאָזע און זעהר אָרימע אַרבייטער-קינדער; די מיטלען נעמען זיי: 50 זלאָטעס פון דער קהלה, דאַן האָט דער בעקער-צעך געשענקט 25 ברויט, און דאָס איבריגע דעקט דער בופעט פון די אַרבייטסלאָזע יודישע אַרבייטער, וועלכער עקזיסטירט בײַ דעם דאָזיגען קולט-אַמט, ווי אויך שענקען די בעקער-אַרבייטער אַ געוויסען סכום ברויט. ז'אָרט אָבער האָב איך שוין בעמערקט אַ גאַנץ אַנדער בילד.

אַרום טיש זיצען אויסגעדאַרטע קינדער מיט בלאַסע פּנים'לעך, נאָר זייערע אויגען גלאַנצען מיט אַ אינערליכען פייער, און בעת זיי עסען זייער אָרים מאָהלצייט פון אַ ביסעל געקעכטס מיט אַ שטיקעל ברויט, זינגען זיי ליעדלעך, נגונים'לעך, וואָס פערכאַפּען בײַם האַרצען. באַלד הויבען זיי אָן צו דעקלאַמירען און אויף דער פּראָוויזאָרישער סצענע בעווייזען זיך איינע נאָך די אַנדערע אונזערע צירעלעך און חיה'לעך, משה'לעך און שלמה'לעך, יעדער זינגט עפּיס אָדער דעקלאַמירט אויף יודיש און פּויליש און אַלע אַפּלאָדירען, דאַן זינגען זיי אין אַ כאָר.

אויסער דעם האָבען די קינדער עטליכע מאָל אין דער וואָך ספּעציעלע אָווענדען, וואו זיי לעזען צוזאַמען, לערנען זיך זינגען און פערווײַלען זיך מיט שפּילען דאַמקע, לאָטעריקע אז"וו.

איך בין בעגייסטערט געוואָרען פון דעם, וואָס איך האָב געזעהן. איך האָב געפיהלט, אַז די שכינה רוהט דאָרט צווישען די קינדער, ווײַל בײַ די גרויסע, בײַ די זאַטע, הערשען מחלוקות און קריגערייען, שנאת חנם און להכעיס-פּאָליטיק, אָבער דאָרט, בײַ די ריינע אומשולדיגע, נאָר הונגעריגע עופה'לעך, רוהט דאָס הייליגע פייער וואָס וואַרימט און לאַשטשעט און הויבט זיי אויף אויף דער העכסטער מדרגה פון קדושה.

איך וואָלט גערן געוואָלט נעמען די אַלע פּערוהיגטע און זאַטע, די גבירים און פּאָליטיק-טרייבער און אויף איין מינוט זיי אַריינפיהרען צו די קינדער אויף פּילסודסקי 17. זיי וואָלטען געזעהן (אויב זיי וואָלטען נאָר געהאַט אויגען...), אַז גראַד אין דער טיפסטער טיפעניש פון עלענד און נויט הערשט דאָס הייליגע און ערהאַבענע, און געשעמט וואָלטען זיי זיך (אויב זיי האָבען נאָך בושה!) פאַר זייער פּוסטען לעבען.

איך בין ווי פערשיכורט געוואָרען פון דעם אַלעם, וואָס איך האָב געזעהן און טרערען האָבען זיך מיר געשטעלט אין די אויגען, און איך האָב מיט אַ תפילה בלחש געבענשט די דאָזיגע אָרימע, האַרציגע, זיסע יודישע קינדערלעך.

ש. פראַנק.

פון קאַמעראַל-טעאַטער.

(נאָטיצען).

די דירעקציע האָט אונז אין די לעצטע וואָכען געוויזען צוויי רעוויע-פּראָגראַמען, וועלכע מיר ווילען ווידמען עטליכע ווערטער.

ס'פערשטעהט זיך, אַז מ'קען נישט רעדען וועגען די דאָזיגע אויפפיהרונגען, ווי אַלס בכיוון'דיגער אָבנויג מצד ה' א. גאַל פון זיין אנגעצייכענטער ליניע אויפ'ן איצטיגען סעזאָן, ווייל ער האָט נישט געמאַכט קיין געהעריגע פאָרבערייטונגען אין דער ריכטונג און בעזיצט נישט דערצו קיין פּאַסיגען רעווי-אַנסאַמבל.

מיר זאָגען פאָרבערייטונגען, ווייל אויב אין יעדען טעאַטער, מוזען זיין ווי געהעריג בעריקזיכטיגט די דריי עלעמענטען: אַרטיסט, דעקאָראַציע, מוזיק — זענען זיי אין אַ רעווי-טעאַטער דריי אינטעגראַלע בעשטאַנד-טיילען, אָהן וועלכע קיין רעוויע קען נישט „געמאָלט" זיין.

דעריבער איז זעלבסטפערשטענדליך, אַז דער ה' א. גאַל, נישט האָבענדיג געמאַכט די געפּאָדערטע פאָרבערייטונגען צו דעם מין אויפפיהרונגען, האָט דאסמאָל נור געהאַט בדעה צו שאַפען „אַנ'אָטעם - פּויזע" צו אַ גרעסערער פאָרשטעלונג, ווי אויך אויסצונוצען די אַנוועזענהייט פון דאָראַ קאַלינובנאַ.

און אַזוי ווי דאָס לעצטע איז, העכסטוואַרשיינליך, געוועזען דער גורם פון די רעוויעס, קומט טאַקי דעם ה' א. גאַל אַ יישר כח, און מיר מוזען זאָגען: אולי לא באנו—אויב מיר זענען געקומען אין טעאַטער נור צו זעהען די קאַלינובנאַ איז שוין גענוג, האָבען מיר שוין אַ געגוגענדע גייסטיגע בעפרידיגונג, וואָרום אויב די קאַלינובנאַ האָט אונז געפעלען אין „אַדוועגט", וואו ס'האָט זיך אַרויסגערוקט איהר פיין שפּיעלען, האָט זי אונז מיט די לעצטע אויפטריטען אימפּאָנירט. און די רעוויעס זענען טאַקי אין דער גרעסטער טייל אויסגעפיהרט געוואָרען דורך איהר. זי האָט זיך ערשט אין איהרע כאַראַקטעריסטישע נומערען בעוויזען אין איהר גאַנצער אַרטיסטישער קראַפט.

אַ גאַנצע רייה נומערן און בעזונדערס: „קאָסמעטישער אינסטיטוט", „נאַטור-מענש", „צעזאַר און קלעאָפּאַטראַ", „ס'איז פּוסט", האָט זי אימפּאָזאַנט אויסגעפיהרט. אין פינאַל - נומער פון ערשטען פּראָגראַם: „דער שלעפּער" א. א. האָט זי געוויזען דאָס פערשידענפאַרביגקייט פון איהר טאַלענט.

מיר האָבען געזעהן פאַר זיך אַ שוישפּילערין מיט גרויסע אַרטיסטישע וואָלאָרען און גלענצענדע אויספיהרערין פון כאַראַקטער-נומערען.

דעריבער, כאָטש דער אַנסאַמבל איז אין כלל גענומען נישט געאייניגט צו דעם מין אויפפיהרונגען, ווייל אויסער באַלצערושאַק, וועלכער איז אַ נישט-קשה'דיגער טענצער, האָט קיינער פון די איבריגע אַרטיסטען נישט אַרויסגעוויזען קיין בעדייטענדערע פעהיגקייטען אויף דעם געביעט, האָט מען די רעוויעס, בפרט די ערשטע (אין דער צווייטער איז שוין אַ טייל פּראָגראַם איבערגע'חזר'ט געוואָרען) געזעהן מיט הנאה, אַ דאַנק דער באמת בעגאַבטער אַרטיסטין ד. קאַלינובנאַ, וועלכע האָט טאַקי כשר פערדיענט די וואַרימע אַפּלאָדיסמענטען פון אַנקוועלענדיגען פּובליקום, וואָס איז געווען פול התפעלות פון איהר אייגענאַרטיגען רעפּערטואַר.

ס'וואָלט באמת געווען אַ געווינס פאַר אונזער טעאַטער, אויב ס'וואָלט זיך איינגעגעבען די דאָזיגע טאַלענט-פולע אַרטיסטין צו פערהאַלטען אויף אַ לענגערע צייט.

פ. ב—ץ

פון בית"ר.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם 10-יעהריגען יובל פון דער עקזיסטענץ פון וועלטליכען בית"ר איז ביים היגען בית"ר געשאַפען געוואָרען אַנ'עהרען-פּאַסויאַנאַט פון די חשוב'סטע פּערזענליכקייטען פון אונזער שטאָדט.

דער דראַמאַטישער קרייז אונטער דער רעזשי פון ה' ש. פראַנק שטודירט איינינגע נומערן צו דער פייערליכער אַקאַדעמיע.

עס וועט אויך אַרויסגעגעבען ווערען אַנ'איינמאָליגע צייטונג „קול בית"ר".

הסתדרות „מזרחי".

שבת פ' שמות האַלב 3 אַ זייגער נאָכמ. קומט פאָר אַ עונג שבת מיט דער בעטייליגונג פון יו"ר דעם בעוואוסטען מטיף ר' יוסף שמעון קאַבלינגז. אַלע חברים דאַרפען קומען פּונקטליך.

זונטאָג, דעם 7 ד. ה. 8 אַ זייגער אָווענד קומט פאָר אַ בעריכטס-פערזאַמלונג פון דער לעצטענס פאָרגעקומענער 6-טער לאַנד-קאָנפערענץ פון „מזרחי". דעם בעריכט וועלען אָבגעבען די ח"ח דעלעגאַטען: ר' יוסף שמעון קאַבלינגז, ד. מאַרקאָוויטש און ש. קאַבלינגז.

קליינער פעליעטאָן.

ז'נאָווים ראָקעם...

יודען, איך ווינש אייך צום נייעם יאָהר אַ לשנה טובה און דער עיקר, אַז איהר זאָלט זיין'מענשען...

וואונדערט אייך נישט, וואָס איך, אַ יודישער שרייבער, וואָס בין מיט אַלע הושים און רמ"ח אברים אַ נאַציאָנאַלער יוד, בין אַריינגעטהון מיט מיין גאַנצען גוף און נשמה אין דעם עכט יודישען לעבען און האָב כמעט מיט דער דרויסענדיגער וועלט נישט צו טהון, קום פלוצים און ווינש אייך יודען, ווען'מעס ניי-יאָהר איז גאָר ראש-השנה—גאָר אויף דעם ערשטען סטישען אַ לשנה טובה. נאָר פערפאַלען, איך האָב נישט קיין אַנדערע ברירה, איך קאָן פון מיין הויט נישט אַרויסקריכען, ווייל לעבענדיג אין דער יודישער סביבה, בײַ וועלכער דער סילוועסטער איז געוואָרען אַ „נאַציאָנאַלער" יום-טוב, מוז איך אייך גראַטולירען און אייך ווינשען צום נייעם יאָהר...

אַז איך איבערטרייב נישט, קאָן איך אייך בעווייזען מיט ראיות און פאַקטען עד לרוב.

אַזוי, למשל, האָט דער נאַציאָנאַלער ספּאָרט - קלוב, וועלכער הייסט נאָך די הייסע נאַציאָנאַלע פּאַטריאָטען, די מכבי'ער, איינגעאָרדענט אַ סילוועסטער-באַל און אַלע מיטגלידער, וועלכע קעמפען דערפאַר, אַז די פאַרבען פון קלוב זאָלען זיין בלוי - ווייס, האָבען זיך שטאַרק געפרעהט אויף דעם סילוועסטער און זיך ברודערליך געקושט און משמח געווען.

אין פוילישען טעאַטער האָבען אונזערע יודען פון דער „שמעטענע„ איינגעאָרדענט דעם סילוועסטער - באַל און אויך איינגעלאַדען זייערע ווספּאָלוויזנאָווצעס זיך משמח צו זיין אויף דעם גרויסען יודישען יום-טוב, וואָס רופט זיך סילוועסטער. אויב עס האָבען זיך דאָך געפונען עטליכע קריסטען אויף דעם סילוועסטער - באַל אין פוילישען טעאַטער, איז אויך נישט קיין וואונדער, מחמת דעם, וואָס ס'איז דאָך פאָרט אַ פויליש טעאַטער און מען קען דאָך נישט דערלויבען, אַז בלויז יודען זאָלען זיך משמח זיין, האָט מען פאַר יוצא וועגען אויך עטליכע נישט-יודען איינגעלאַדען, נאָר אָממעהרסטען — ווי מען דערצעהלט — האָבען זיך טאַקי אונזערע יודישע און דערצו הסידישע טעכטער משמח געווען מיט עכט-יודישע התלהבות.

דער „לינגוויסטען-קלוב", וועלכער איז לכל הדעות אַנ'עכט-יודישער קלוב, דער בעסטער בעווייז, אַז אַלע שפּראַכען רעדט מען דאָרט און מ'לערנט אויסער, נאַטירליך יודיש. נו, האָט דער דאָזיגער קלוב אויך אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואָס מיר האָבען זוכה געווען צו דערלעבען דעם עכט-יודישען יום-טוב און איינגעאָרדענט אַ פּרעכטיגע סילוועסטער-נאַכט, וואו מען האָט זיך געווײַלט עכט-יודישליך.

און נישט בלויז די בירגערליכע אָרגאַניזאַציעס, נאָר אויך די יודישע פּראָלעטאַרישע פּאַרטייען, נו, למשל, דער איינציגער פאָרשטעהער פון יודישען פּראָלעטאַריאַט, דער „בונד", וועלכער קעמפט פאַר דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע פון די יודישע מאַסען האָט אויך אויסגענוצט דעם ריינעם יודישען יום-טוב און כדי זייערע מיטגלידער זאָלען נישט אַריינפאַלען אין בירגערליכען געמויזעכץ, אַליין איינגעאָרדענט אַ פּראָלעטאַרישען סילוועסטער - אָווענד, וואו מען האָט אויף אַ פּראָלעטאַרישען ריין-יודישען אופן געפייערט דעם חגהסילוועסטער און אויך פערדינט אַ פּאָר זלאָטעלעך.

אַזוי האָבען נאָך עטליכע אָרגאַניזאַציעס, סיי פון די רעכטע עלעמענטען, ווי אויך פון די לינקע טאַלענטען, געהוליעט דעם סילוועסטער-יום-טוב.

גאָר אויב איהר מיינט, אַז מיט דעם האָט מען זיך בעגנוגען געלאָזט, האָט איהר אַ טעות. כמעט אין יעדער יודישער שטוב, אָהן אונטערשיעד פון ריכטונג און קלאַס, זענען פאָרגעקומען סילוועסטער-פייערונגען.

עס האָבען געפייערט ציוניסטען, אַסימילאַטאָרען. חסידים (שטעלט נישט אויס אויף מיר אַ פּאָר אויגען, אוודאי איז אין קיין איין שטיבעל אין טשענסטאָכאָוו נישט פאָרגעקומען קיין סילוועסטער-אָווענד, נאָר ביחידות, ד. ה. אַז מען האָט פערבעטען געסט צו זיך אַהיים און געפּראַוועט הלכות סילוועסטער—דאָס איז אַ פאַקט). איך ווייס אַליין פון עטליכע פאַלען, ווען יודען, וועלכע, ווען זיי געהן שבת אין שטיבעל, טהוען זיי זיך אָן דאָס סאַמעטענע היטעל, האָבען היי - יאָהר צו זיך פערבעטען געסט און געפייערט דעם סילוועסטער יום - טוב כדבעי למהוי, מיט אַלע פליטערלעך, מיט טעמפעראַמענט און התלהבות, אַזוי ווי להבדיל אַ מלוה מלכה אָדער אַ יאָהרצייט פון אַ רבי'ן אין שטיבעל.

דאָס איז נישט בלויז קיין טשענסטאָכאָווער ערשיינונג, גאָר ווי די צייטונגען שרייבען, איז דאָס אַ מכת-מדינה. אונזערע יודעלעך, וועלכע האָבען אין זיך אַ ניצוץ פון חסידיזם, נוצען אויס צו פייערן אַ יום-טוב מיט טעמפּעראַמענט און התלהבות און אויב מען האָט אָנערקענט, אַז סילוועסטער איז אַ יום-טוב, טאָ זאָל עס זיין מיט'ן עכטען ברען.

איי דאָס, וואָס מיר האָבען אַ ראש-השנה אויף דער וועלט, וואָס הייסט אויך ניי-יאָהר — דאָס קאָן נישט זיין קיין מניעה. אַ יוד, אַ למדן גיט זיך אַנ'עצה און אין דער היינטיגער מאָדערנער צייט, ווען מען קאָן יעדע זאַך אָנרופען ביים נאָמען, וועלען מיר עס מאכען אויף אַזאַ אופן: ראש השנה וועט פון היינט אָן אָנגערופען ווערען אַ רעליגיעזער יום טוב, ווען מ'געהט אין שוהל און מ'בעט אויף אַ גוט יאָהר, מ'בלאָזט שופר, מען זאָגט דעם ונתנה תוקף און מען פערגיסט טרערען פאַר די הימלען; סילוועסטער ווידער איז אַ נאַציאָנאַלער יום טוב, וואָס האָט מיט דער שוהל גאָרנישט צו טהון, דערפאַר אָבער קען מען זיך פרעהען, טרינקען משקה, כאַפּען אַ קערטיל און זיין לוסטיג...

ראש-השנה—דאָס איז אַ יום טוב פון דער נשמה, וועלכע איז געפּענטעט אין קייטען; ניי-יאָהר אָבער איז דער יום-טוב פון פרייד, פון הפקרות, פון פערגעסענהייט.

נישט לאַנג וועט דויערען און די קריסטען, וועלכע האָבען זייערע ספּעציעלע ימים טובים, וועלען מעהר סילוועסטער נישט פייערען, האַלטענדיג, אַז אויב דאָס איז אַ ריין, עכט-יודישער יום טוב, טאָ ווי קומען זיי צו דעם, זיי וועלען זיך בעשטימט אָנקלויבען עפּיס אַנ'אַנדערן טאָג אַנשטאָט צו פייערען סילוועסטער. ווער שמועסט היטלער ימח שמו, וועט בעשטימט אַרויסגעבען אַ בעפעהל, אַז קיין שום אַריער טאָר נישט פייערען דעם סילוועסטער, ווייל אויב די מינדערוועהרטיגע יודישע ראַסע פייערט איהם, איז אַ סימן, אַז יעדער עכטער דייטש מוז זיך פון איהם אָבזאָגען.

און ווי מען שמועסט האָט טאַקי היטלער אין זיין לעצטער פאַראָרדנונג וועגען דעם, אַז אין די דייטשע קאַלענדאַרען טאָרען זיך נישט געפינען די דאַטעס פון די יודישע ימים-טובים, אויך צווישען אַנדערע אַרויסגעוואָרפען דעם דאַטום פון יודישען יום-טוב סילוועסטער...

אַלזאָ קומען מיר צו דער מסקנא אַז סילוועסטער איז פערכאַפּט געוואָרען דורך יודען און האָבען איהם מגייר געווען אַלס עכט נאַציאָנאַל - יודישען יום-טוב, אַלס דעם נאַציאָנאַלען ניי-יאָהר, קום איך טאַקע, אייער גוטער פריינד, וועלכער וויל זעהען בײַ יודען כל-טוב און ווינש אייך אַלעמען, אַלע יודען, צו אַלע זיינע שיכטען, וועלכע פייערען דעם יום-טוב סילוועסטער אַ לשנה טובה, אַז מיר זאָלען די זכיה האָבען, אַז איהר אַלע זאָלט זיין אויסער יודען, אויך מענשען...

כ'לעבען שוין די העכסטע צייט — ז'נאָווים ראָקעם...

סמאָל

די ניי-יאָהר בעגריסונגען אין דער סטאראסטווא.

מאנטאג, 11 א זייגער פריה האבען זיך אין אויפנאם-זאל פון דער סטאַראָסטווא פערזאַמעלט פארשטעהער פון די היגע אָרגאַניזאַציעס, אינסטיטוציעס און געזעלשאַפטען, וועלכע זענען געקומען בעגריסען אין טאג פון ניי-יאָהר דעם סטאַראָסטא ה' צאוסטאַכיעוויטש, אלס פארשטעהער פון דער רעגירונג.

צווישען די אָנוועזענדע האבען זיך געפונען: דער פרעזעס פון אָרטיגען „בּע - בּע", פּאדפּולק. האַלאָטשינסקי, דעפּ. ד"ר בילוכאָווסקי, דיר. מאַטולאַ פון דער קראַנקען-קאַסע און פיעל אַנדערע. אין נאָמען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג האבען דעם סטאַראָסטאַ בעגריסט דער פרעזעס פון דער קהלה ה' י. ראָזענבערג און דער פרעזעס פון ראַט, ה' ח. וועקסלער.

נאָכדעם ווי דער סטאַראָסטאַ האט אַלע פערזאַמעלטע אויפגענומען אין זיין קאַבינעט, איז ער אַריבער אין קאָנפערענץ-זאַל, וואו, אין נאָמען פון אלע בעאַמטע פון ביידע סטאַראָסטוועס, האט איהם בעגריסט דער וויצע-סטאַראָסטא ביעלאָווקאַ.

פון פרויען-פעראיין „עזרה".

דער פרויען-פעראיין „עזרה" גרייט זיך די טעג צו א זאַמעל-אַקציע, אַנשטאָט איינצואָרדנען אַ באַל, וועלכעס איז פערבינדען מיט אונגויטיגע קאָסטען.

אַזוי ווי די צאָהל קראַנקע און בעדערפטיגע, וועלכע ווענדען זיך ווענען הילף צום אויבענדערמאָנטען פעראיין, ווערט וואס אמאָל גרעסער און צוליעב מאַנגעל אין געלד, קען דער פעראיין נישט געגוג-שחון די גרויסע צאהל אָרימע קראַנקע — ווערט דעריבער די יודישע בעפעלקערונג געבעטען די זאַמעל-אַקציע פון פרויען פעראיין „עזרה" ווי ווייט מעגליך צו שטיצען און גלייכצייטיג זיך איינצושרייבען אלס מיטגלידערינס פון אויבענדערמאָנטען פעראיין.

א שלום עליכם - אַקאַדעמיע.

ווי מען טיילט אונז מיט איז, לויט דער איניציאַטיוו פון פרעזעס י. ראָזענבערג, צונויפגערופען געוואָרען אין דער קהלה א זיצונג פון א רייהע קולטור-טהוער, כדי איינצואָרדנען א שלום עליכם-אַקאַדעמיע לכּבוד דעם 50-יעהריגען יובל, זינט דער גרויסער דיכטער האט אָנגעהויבען זיין ליטעראַרישע טעטיגקייט.

אין רעזולטאַט איז אויסגעוועהלט געוואָרען א יובל-קאָמיטעט און אין די נאָהנטסטע טעג וועט אַזאַ שלום עליכם-אַקאַדעמיע איינגעאָרדענט ווערען אין איינעם פון די גרעסטע זאַלען אין שטאָדט.

וועגען טערמין און פּראָגראַם וועט ספּעציעל מיטגעטיילט ווערען.

א טאַנץ-אָוועגד לטובת דער אָכראַנקע ביי דער געז. „דאָבּראָטשינגאָשטש"

דער עלטערן-קאָמיטעט ביי דער געזעלשאַפט „דאָבּראָטשינגאָשטש" אָרדענט איין א טאַנץ אָוועגד מיט פערשידענע אַטראַקציעס, שבת, דעם 6-טען יאַנואַר 9 אָוועגד אין אייגענעם לאָקאַל, פּרזעמיסלאַווא 6, פון וועלכען די גאַנצע הכנסה איז בעשטימט אויף דערנעהרונג פאר די קינדער פון דער אָכראַנקע. ערשטקלאַסיגער אָרקעסטער. ביליגער בופעט. פאַנטען-לאָטעריע. איינגאַנג 99 גראשען.

פון החלוץ המדינתי.

מאָרגען, שבת, 3 נאכמ. קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון גאַנצען סניף, וואו עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען אַ רייהע אַקטועלע פראַגען.

זונטאג האַלב 9 אָוועגד קומט פאָר אַ קאָלעקטיווער חברים-שמועס וועגען דער יעצטיגער לאַגע אין ציוניזם.

מיטוואָך האַלב 9 אָוועגד קומט פאָר די ווייטערדיגע לעקציע פון יודישע געשיכטע.

פון דער יודענשטאַטס-פאַרטיי

היינט, פרייטאָג 7 אָוועגד קומט פאָר די ערשטע לעקציע פון פאַלעסטינאָגראַפיע, געהאַלטען דורך ח' קוטנער. איינגאַנג פריי.

פון דער גיבער הילף ביי דער קהלה.

די קויהלען און קאַרטאָפעל-אַקציע ביי דער קהלה שטעלט זיך פאָר ווי פאָלגענד:

ביז איצט איז צוטיילט געוואָרען פאר בכבודיגע 200 קערץ קויהלען. אין די נאָהנטסטע טעג וועט אויך צוטיילט ווערען 200 קערץ קאַרטאָפעל. אויך וועט נאָך צוטיילט ווערען עטליכע הונדערט קערץ קויהלען.

דער בירנבוים - כאָר בענייט זיין טעטיגקייט.

נאָך א לענגערער פויזע האט דער בירנבוים-כאָר בעגייט זיין טעטיגקייט און די ערשטע לעקציע קומט פאָר היינט, מיטוואָך האַלב 9 א זייגער אָוועגד. דער כאָר ווערט ווייטער געלייטעט דורך דעם בעליעבטען דיריגענט ה' העניך לעווקאָוויטש.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען אויף דער נאָהנטסטער פרובע, וועלכע וועט פאָרקומען זונטאג פונקטליך 9 א זייגער אָוועגד אין האַנדווערקער-זאַל (אַלעע 12).

עס ווערט שוין פאָרגעבּרייט א גרויסער קאָנצערט מיט דעם אַנטייל פון דעם לאַורעאַט פון דער קעלצער וואָיעוואודזטווע ה' ריכטער און אויך ה' אַבערמאַן א.א.

פון ברית-הקנאים.

פויריגען זונטאַג איז אין אייגענעם לאָקאַל פאָרגעקומען אַ געזעגנונגס-אָוועגד צום אָבפאָהר פון אח מפקדה יוסף אָרבּאָך. אין נאמען פון דער מפקדה געזעגנט איהם סגן מפקד זילבערשאַץ, אין נאָמען פון היגען קן — אחות קאָלין, כּתה „מכבי"—אח לערנער, יודענשטאַטס-פאַרטיי—ח' באַראָן, החלוץ המדינתי—ח' טיבערג א"א, וועלכע ווינשען איהם ערפאָלג אין זיין ווייטערדיגער אַרבייט לטובת דעם יודענשטאַטס-געדאַנק. צום שלוס נעמט דאס וואָרט אח אַרבאָך, וועלכער געזעגנט זיך מיט אַלע אחים און חברים און זאָגט אויך ווייטער צו אַרבייטען פאַר אונזער אידעע. ביי אַ פייערליכער שטימונג און ביים געזאַנג פון הימן ברקא"י און התקוה שליסט מפקד הקן דעם אימפּאָזאַנטען געזעגנונגס-אָוועגד.

די מפקדה פון היגען ברית הקנאים איז צוגעטרעטען צו אַ גרויסער קולטורעלער אַרבייט. לויט דעם אויסגערעכנטען פּראָגראַם ווערען 3 מאָל וועכענטליך ערטיילט לעקציעס פון יודישער און ציוניסטישער געשיכטע. די העברעאישע לעקציעס קומען ווייטער פאָר רעגולער. איינשרייבונגען פון פרישע מיטגלידער נעמט ווייטער אָן דער סעקרעטאַריאַט, בערקאַ יאָסעלעוויטשא 9.

פון דער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג.

די דינר-אַקציע ווערט אַדורכגעפיהרט מיט דעם גרעסטען ערפאָלג.

שבת, דעם 6 ד. ח. 4 נאכמ. קומט פאָר אַ שיחה א. ד. ט.: „די בעדייטונג פון דער פּעטיציע-בעוועגונג" געפיהרט דורכ'ן מפקד משה זעלצער.

פויריגע וואָך איז אין לאָקאַל פון ברית הצה"ר פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון יודישען ספּאָרט-קלוב „הכח". אויף דער דאזיגער פערזאַמלונג איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו פעראייניגען מיט'ן ספּאָרט - קלוב „נורדיה" אויף פאָלגענדע בעדינגונגען: די מונדירען בלייבען בלוי-ווייסע, בעפוצט מיט אַ מנורה. דער אויסרוף איז „תל-חי". אַזוי אַרום בילדעט איצט נורדיה אַ מעכטיגען ספּאָרט-קלוב. אין קורצען קומט פאָר אַ חנוכּת-הבית פון אַ נייעם לאָקאַל.

פון „ברית החיל"

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם כּנוס פון ברית החיל פון דער גאַנצער קעלצער וואָיעוואודסטווא, וועלכער קומט פאָר זונטאָג, דעם 7 אין סאָסנאָוויץ, אָרדענט אויך איין דער היגער ברית החיל אַן'אויספלוג קיין סאָסנאָוויץ. אַנטיילנעמען אין דעם אויספלוג קאָנען אַלע מיטגלידער און סימפּאַטיקער. איינשרייבונגען קומען פאָר יעדען טאָג פון 7—9 אָוועגד. דער לעצטער טערמין איז שבת ביז 7 אוועגד.

„תנועת תורה ועבודה".

מוש"ק פ' שמות 8 אַ זייגער וועט אונזער דעלעגאַט צו דער 6-טער קאָנפערענץ פון „מזרחי", ח' שמואל קאָבלינץ אָבגעבען אַ בעריכט פון דער קאָנפערענץ.

מיר מעלדען דערמיט, אַז ביי אונזער אָרגאַניזאַציע איז געשאפען געוואָרען אַ כאָר אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ראָטענבערג.

דער אין אונזער שטאָדט בעקאַנטער
מ. ח. עפשטיין
האט געעפענט א זעהר זויבערען און עלעגאַנט איינגעריכטעטען
פריזיער-אַנשטאַלט
אין דער **2=טער אַלעע 21**
איינגאַנג דורכ'ן טויער
דער נאָמען פון בעריהמטען קוואַליפיצירטען פאַכמאַן איז די בעסטע גאַראַנטיע, אַז די ג' קונדשאַפט וועט סאָליד צופרידען-געשטעלט ווערען.

Kino „LUNA" dawniej „GRAND"
הויבט-אָן דאס נייע יאָהר 1934 מיט א גרויסער פּרעמיערע
Dziś żyjemy
מיט דער שעהנער **דזשאָן קראַופאַרד** און דעם פרויען-ליבלינג **גאַרי קופּער**
חוץ דעם: **פאָקס** און **פאַט קלאַנג-וואָך.**

מען דאַרף פערלענגערן די ערלויבּנישען אויף געוועהר.

די אַלע, וואס בעזיצען ערלויבנישען אויף געוועהר, דאַרפען זיי איצט פערלענגערן אויפ'ן יאהר 1934. אין משך פון 3 חדשים, ד. ה. ביז'ן סוף מערץ ד. י. וועלען די ערלויבנישען פערלענגערט ווערען אָהן שום קרימינעל-קאָנסעקווענצען.

שאַרפער קאַמף מיט די ליציטאַציע-געהער.

דאס אינערן-מיניסטעריום האט אונטערגענומען א שאַרפע אַקציע געגען די אַזוי-גערופענע „פּראָפעסיאָנעלע ליציטאַציע-געהער", וועלכע דערלאָזען נישט צום נאָרמאַלען דורכפיהרען די ליציטאַציעס. דאס מיניסטעריום האט פעראָרדענט, אַז ביי די ליציטאַציעס זאָל'ען אַסיסטירען פּאָליציאַנטען, וועלכע וועלען אָבהיטען דאס די ליציטאַנטען זאלען זיך נישט פערשטענדיגען מיט די אייגענטימער פון די ליציטירטע זאַכען, זיי זאָלען נישט שעדיגען דאס מעבעל, כדי ס'זאָל נישט פערקויפט ווערען או"וו.

אַנ'אַרבייטער האָט אַרויסגעראַטעוועט פון טייך א טרינקענדע פרוי.

א טראַנישער פאַרפאַל איז נעכטען אין דער פריה פאָרגעקומען ביים טייך וואַרטאַ נאָהענט פון דער פאַפיר-פאַבריק. אין טייך אַריין האט זיך אַריינגעוואָרפען די 48-יעהריגע מינדעל גאָלדשטיין, א גייסטיג-קראַנקע (אגראדאווא 14—16). צופעליג האט דאס בעמערקט דער פערבייגעהענדער סטעפאַן באָריש, וועלכער האט באַלד אַלאַרמירט עטליכע אַרבייטער, וואס האבען געאַרבייט נישט ווייט פון דאָרט.

קיינער פון די פערזאַמעלטע אַרבייטער האט אבער נישט געהאַט קיין חשק זיך איינצוטינקען אין קאַלטען וואַסער און די טרינקענדע וואלט זיכער ארונטער אונטער'ן וואַסער, ווען נישט דאס, וואס ס'האט זיך דאך געפונען איין ארבייטער, וועלפער איז אין די קליידער אריינגעשפרינגען אין טייך אריין און צוגעשווימען צו דער טרינקענדער נעמענדיג זי שלעפען צום ברעג. אויבוואָל דאס איז איהם נישט אַזוי לייכט אָנגעקומען, ווייל די גייסטיג-קראַנקע האט זיך געוועהרט, נישט ערלויבענדיג זיך צו רעטען, איז איהם דאָך נאָך גרויס מיה געלונגען צוצושווימען צום ברעג מיט דער זעלבסטמערדערין.

די פערזאַמעלטע האבען דעם העלדישען אַרבייטער געמאַכט א הייסע אָוואַציע. ער איז אָבער שנעל אוועק אַזוי, אז ס'איז אפילו נישט געלונגען פעסטצושטעלען זיין נאָמען.

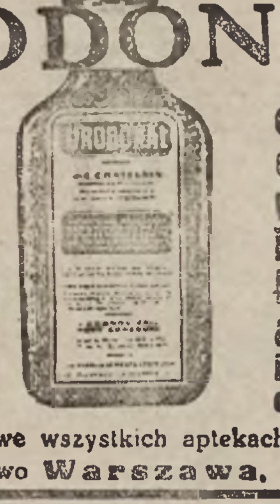

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo Warszawa, Fredry 4.

אַ בריעף אין רעדאַקציע.

מיר בעטען אייך אָבצודרוקען אין אייער ה' צייטונג פלאַץ פאַר פאָלגענדע שורות, פאַר וואָס מיר דאַנקען פאָראויס.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וואָס מאַנכע קרייזען וואונדערען זיך, אַז מיר האָבען אויף אונזער באַל „ליל בתל-אביב" געדינגען דעם „פּאָלאָניאַ"-זאַל, ערקלערען מיר:

אונזערע דעלעגאַטען צום דינגען דעם פייערלעשער-זאַל האט מען גאָר אויף א „נישט פיינעם" אופן בעהאַנדעלט, דערביי האָט מען דאָס יאָהר נישט געוואָלט געבען דעם סעקרעטאַריאַט און די קיך (דאָס לעצטע מאַכט אונמעגליך צו פיהרען דעם בופעט), ווי געוועהנליך האָבען די פייערלעשער דעם מאָנאָפּאָל אויף די שאטניע און נישט רעכנענדיג זיך מיט גאָר נעהמען זיי גוט בעצאָהלט (50 גר. אַ פּערזאָן) פאַר זייער „מיה". דאַגעגען אין „פּאָלאָניאַ" בעקומען מיר אויסער דעם זאל אויך נעבען שטיבען אויף צו פיהרען דעם בופעט, בילעטען פערקויף, און אויסער דעם אַנ'אייגענע שאַטניע דורך אונז פערוואַלטעט און צוגעפּאַסט צו די בעדערפנישען פון די געסט.

מיר גלויבען, דאָס די היגע יודישע בעפעלקערונג וועט אונז אויפריכטיג פערשטעהן און ווי געהעריג אָבשאַצען און אינטערעסירען די טראַדיציאָנעלע יאָהר-יעהרליכע אימפּרעזע.

ועדת „קרן קימת לישראל" בצ'נסטוחובה.

בעמערקונג פון רעדאַקציע:

מיר האבען ביז-איצט דעם דאָזיגען ענין נישט געוואָלט בעריהרען אויף די שפּאַלטען פון אונזער צייטונג; כאָטש פון פערשיעדענע זייטען האט מען טאַקי אויסגעדריקט דעם שאַרפסטען פּראָטעסט געגען די אָרגאַניזאַטאָרען פון דערמאנטען באל. אויב אָבער די די דאָזיגע אָרגאַניזאַטאָרען האָבען געפונען פאר נויטיג צו געבען אַנ'ערקלערונג, וועלען מיר אויך צוגעבען אונזער בעמערקונג:

פון דער ערקלערונג פון „קרן קימת" זעהען מיר, אַז די דעלעגאַטען, וועלכע האָבען אונטערהאַנדעלט וועגען דינגען דעם פייערלעשער-זאַל, זאלען „נישט-פיין" אויפגענומען געוואָרען, און דאָס זאָל זיין די הויפּט-סיבּה צוליעב וועלכער מען האָט געדינגען די „פּאָלאָניע"-זאַלען. ס'שטעלט זיך דאָ אַלזאָ אַ הארבע פראַגע: אויב די אָרגאַניזאַטאָרען זענען אזוי פיין-פיהלענד און נישט געדינגען דעם פייערלעשער-זאַל צוליעב דעם, וואָס מען האָט פוגע בכבוד געווען עטליכע פערזאָן, טאָ ווי גרויס איז נאך די בעליידיגונג און דאס לגבי דער גאַנצער יודישער בעפעלקערונג, ווען מען דינגט דעם זאָל פון דעם בעקאַנטען ענדעקישען פיהרער, וועמענס נאמען ווערט פערבינדען מיט די לעצטע אַנטי-יודישע געשעהענישען אין אונזער שטאדט.

און צי קען אין אזא פאַל גענומען ווערען אין אַכט די פראַגע וועגען א שאַטניע אָדער אַנ'אַנדערע שטוב, קאָן זיך דען דאמאלס, ווען עס ריהרט אָן דעם יודישען כבוד, האַנדלען דערין צי דער באַל וועט ברענגען הכנסה עטליכע זלאָטעס מעהר אָדער וויניגער, בעזונדער דאַכט זיך זענען דאָך היע אויך פערהאַנען נאָך אנדערע זאלען, ווי פון שטאָדט-ראַט, „מכבי", פּוואַנגעלישער-זאַל אז"וו.

נאָך מיט עטליכע וואָכען צוריק, בעת דער היגער מושב-זקנים האט איינגעאָרדענט אין „פּאָלאָניאַ" דעם ערשטען יודישען באַל, האט די פערוואַלטונג פון דער דאָזיגער אינסטיטוציע צוליעב דער אויפרעגונג פון דער יודישער בעפעלקערונג געפונען דערנאָך פאַר נויטיג זיך צו פערענטפערן. פאַר אַזאַ פּאַציאָנאַלע אינסטיטוציע אָבער ווי עס איז דער „קרן-קימת" קאן קיין שום פערענטפערונג נישט זיין.

ס'איז נאָר צום בעדויערן, וואָס דער „קרן קימת", וועלכער איז ביי אַלעמען טייער און היילליג מוז ליידען צוליעב דער אונטאַקטישער האַנדלונג פון עטליכע פערזאָן.

Kino „EDEN"
היינט פרייטאג — פּרעמיערע!
הערליכער עגזאָטישער סופּער - פילם
Tysiąc i druga
NOC
אין די הויפּט - ראָלען:
איוואַן מאָזשוכין און פאַניאַ פעדאָר.

„ATLANTIC"
אָגראָדאָווא 14.
דאס גרעסטע קונסטווערק פון דער סאָוויעטישער פילם - פּראָדוקציע, וואס האט בעצויבערט די גאַנצע וועלט
BEZDOMNI
אין דעם פילם שפּיעלען קינדער פון דער גאַס.
אויסער דעם פליישער'ס צייכנונג - גראָטעסקע
„פּאַגאַנקאַ".

STYLOWY
אַלעע 29.
לעצטע טעג פון פּוילישען קלאַנג-פילם!
PRZYBŁĘDA
אין די הויפּט-ראָלען:
ינאַ בעניטאַ, סטאַנעוויטש
קאַמף פון האַרץ מיט'ן געוויסען.

Redaoktr i wydawca: B. Bocian — Druk. B. Bocian, Aleje 6